POLIISI

POLIISIN TOIMINTAVALMIUSAIKA

Työryhmän loppuraportti

2/2020

POLIISIHALLITUKSEN JULKAISUSARJA
Polisstyrelsensa publiakantiosserie

SISÄLLYS

1. JOHDANTO 5

2. POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ 6

3. POLIISIN TOIMINTAVALMIUSAIKA 11
   - 3.1. Nykytila 11
   - 3.2. Poliisin hälytystehtävien määrät ja kiireellisyysluokat 13
   - 3.3. Toimintavalmiusaikatavoitteiden jalkauttaminen ja viestintä 14

4. KOTIMAINEN VERTAILU – PELASTUSTOIMI JA ENSIHOITO 16
   - 4.1. Pelastustoimen toimintavalmius 16
   - 4.2. Ensihoidon toimintavalmius 17

5. KANSAINVÄLINEN VERTAILU – POHJOISMAAT JA VIRO 19
   - 5.1. NOFOPS-toimintavalmiustyöryhmän raportti 2017 19
   - 5.2. Poliisihallituksen kirje Pohjoismaille ja Virolle 19
   - 5.3. Ruotsi 20
   - 5.4. Tanska 20
   - 5.5. Norja 21
   - 5.6. Islanti 22
   - 5.7. Viro 22

6. TOIMINTAVALMIUSAIKAAN VAIKUTTAVAT SEIKAT 23
   - 6.1. Resurssit ja niiden vaikutukset toimintavalmiusaikaan 23
   - 6.2. Muut olosuhteet 24

7. TOIMINTAMALLEJA JA KEINOJA TOIMINTAVALMIUSAIKOJEN LYHENTÄMISEKSI 25
   - 7.1. Yleisesti toimintavalmiusaikojen lyhentämisestä 25
   - 7.2. Kiinniotettujen vartiointiin ja kuljetuksiin käytetyn työajan vähentäminen 25
   - 7.3. Kaupunkikamerat 26

8. TIETOJOHTOINEN POLIISITOIMINTA 28
   - 8.1. Tietojohtamisen määrittely 28
   - 8.2. Tietojohtoisen poliisitoiminnan kehittäminen valvonta- ja hälytystoiminnassa 28

9. MILLÄ TAVOIN TOIMINTAVALMIUSAIKOJA TULISI JATKOSSA TARKASTELLA........ 30
9.1. Norjan malli........ 30
9.2. Kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta........ 31
9.3. Kaupunkimainen, taajaan asuttu, maaseutumainen kunta ja maaseutumaiset kunnat, joissa on ollut enintään 20 tehtävää edellisen vuoden aikana........ 33
9.4. Isot kaupungit, kaupunkimaiset, taajaan asutut, maaseutumaiset kunnat ja maaseutumaiset kunnat, joissa on ollut enintään 20 tehtävää edellisen vuoden aikana........ 34
9.5. Isot kaupungit, kaupunkimaiset, taajaan asutut, maaseutumaiset kunnat ja maaseutumaiset kunnat, joissa on ollut keskimääräisesti enintään 50 A-kiireellisyyden tehtävää vuodessa........ 35
9.6. Riskialueet väestön ja asutuksen mukaisesti........ 36
9.7. Etäisyydet poliisin toimipisteistä........ 42
10. TYÖRYHMÄN ESITYS........ 44
11. TOIMENPIDESUOSITUKSET........ 48

Palaa sisällysluetteloon

POLIISIHALLITUS

KUVAILULEHTI

Julkaisun päivämäärä

Tekijät (toimielimestä nimi, puheenjohtaja ja sihteeri)	Julkaisun laji
Toimintavalmiusaikatyöryhmä Puheenjohtaja Mika Heinilä Sihteeri Katariina Kasi	Raportti Toimeksiantaja Poliisihallitus Toimielimen asettamispäivä 25.11.2019

Julkaisun nimi
Poliisin toimintavalmiusaika

Tiivistelmä

Poliisihallitus asetti 25.11.2019 toimintavalmiusaikatyöryhmän, jonka tehtävänä on ollut arvioida poliisin toimintavalmiusaikoihin liittyviä kysymyksiä. Työryhmän asettaminen ja työ pohjautuu pääministeri Marinin hallitusohjelman 2019 kirjaukseen, jonka mukaan poliisille määritellään enimmäisvasteajat koko Suomeen. Työryhmän raportissa vasteajasta puhutaan toimintavalmiusaikana, joka on poliisihallinnossa yleisesti käytetty termi. Hallitusohjelman kirjauksen tarkoituksena on lisäksi lisätä viranomaisen läsnäoloa ja näkyvyyttä etenkin alueilla, joissa on heikompi palvelutaso.

Työryhmän tehtävänä on ollut tehdä esitys, millä tavalla toimintavalmiusaikoja tulisi jatkossa valtakunnallisesti tarkastella, millaisia toimintavalmiusaikatavoitteita poliisille asetetaan sekä millaisia resursseja asetettavien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää. Lisäksi työryhmän on tullut toimintaympäristön muutokset huomioiden arvioida muita mahdollisia kehittämistoimenpiteitä poliisin toimintaedellytysten parantamiseksi.

Poliisin toimintavalmiusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, joka tehtävän vastaanottamisesta kestää siihen, kun poliisi on hälytyskohteessa valmiina toimimaan. Selvitystyön yhtenä lähtökohtana on ollut pohtia erilaisia poliisin toimintavalmiuteen liittyviä tarkastelumalleja, joiden tulisi olla nykyistä informatiivisempia ja kohdella palvelutarpeiltaan ja tehtävämääriltään samanlaisia alueita samalla tavalla. Toimintavalmiusajan mittaamisessa ja tavoitteiden määrittelyssä tulee huomioida muun muassa poliisin toimialueiden erilaisuus, riskikohteet, maantieteelliset seikat, etäisyydet ja väestötiheys.

Työryhmä on raportissaan käsitellyt useampia mahdollisia toimintavalmiusaikojen tarkastelutapoja ja päätynyt esittämään uudeksi toimintavalmiusajan tarkastelumalliksi viisiportaiseen riskiluokitteluun perustuvan mallin. Esitetyssä mallissa tarkastellaan ainoastaan A-kiireellisyysluokan tehtäviä ja enimmäistoimintavalmiusajat määritellään riskialueittain. Riskialueina mallissa ovat isot kaupungit, kaupunkimaiset kunnat, taajaan asutut kunnat, maaseutumaiset kunnat sekä maaseutumaiset kunnat, joissa edellisen viiden vuoden aikana on ollut keskimäärin enintään 50 A-kiireellisyyden hälytystehtävää vuodessa.

Jatkossa enimmäistoimintavalmiusajan määrittelyssä käytetään laskentatapana 80-persentiiliä eli 80 %:ssa A-kiireellisyysluokan hälytystehtävistä poliisi on kohteessa riskialuekohtaisen enimmäisajan puitteissa. Raportin luvussa 10 on tehty esitys poliisille määriteltävistä enimmäistoimintavalmiusajoista. Lisäksi työryhmä on luvussa 11 esittänyt kahdeksan toimenpidesuositusta selvitystyönsä pohjalta.

Asiasanat
toimintavalmiusaika, valvonta- ja hälytystoiminta, hälytystehtävät, enimmäisvasteaika, enimmäistoimintavalmiusaika

Sarjan nimi ja numero
Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020

ISSN-L	ISSN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu)
1798-7121	1798-7121	2242-5640

ISBN (painettu)
978-952-7267-14-1

Sivumäärä	Kieli	Luottamuksellisuus
52	Suomi	julkinen

Julkaisija
Poliisihallitus

Palaa sisällysluetteloon

1. JOHDANTO

Poliisihallitus asetti 25.11.2019 toimintavalmiusaikatyöryhmän, jonka tehtävänä on arvioida poliisin toimintavalmiusaikoihin liittyviä kysymyksiä. Lähtölaukauksen työryhmän asettamiselle ja työlle antoi pääministeri Marinin hallitusohjelman 2019 kirjaus, jonka mukaan poliisille määritellään enimmäisvasteajat koko Suomeen. Työryhmän raportissa vasteajasta puhutaan toimintavalmiusaikana, joka on poliisihallinnossa yleisesti käytetty termi. Lisäksi hallitusohjelman kirjauksen tarkoituksena on lisätä viranomaisten läsnäoloa ja näkyvyyttä etenkin alueilla, joissa on heikompi palvelutaso.

Työryhmän tehtävänä on tehdä esitys, millä tavalla toimintavalmiusaikoja tulisi jatkossa valtakunnallisesti tarkastella, millaisia toimintavalmiusaikatavoitteita poliisille asetetaan sekä millaisia resursseja asetettavien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää. Lisäksi työryhmän tulee toimintaympäristön muutokset huomioiden arvioida muita mahdollisia kehittämistoimenpiteitä poliisin toimintaedellytysten parantamiseksi.

Poliisin toimintavalmiusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, joka tehtävän vastaanottamisesta kestää siihen, kun poliisi on hälytyskohteessa valmiina toimimaan. Poliisin toimintavalmiusaikaa on jo vuosikausia mitattu keskimääräisellä tavoite- ja toteuma-ajalla sekä A- että A- ja B-tehtävissä. Keskimääräinen toimintavalmiusaika ilmaistaan pääsääntöisesti minuutteina kiireellisyysluokittain. Valtakunnallinen ja poliisiyksikkökohtainen keskimääräinen toimintavalmiusaika ei kuvaa parhaalla mahdollisella tavalla poliisin toimintavalmiusaikaa maantieteellisesti eri alueilla. Jatkossa toimintavalmiusajan tulisi olla informatiivisempi siten, että kansalainen ymmärtää paremmin, kuinka pitkä poliisin toimintavalmiusaika on esimerkiksi hänen omalla asuinalueellaan.

Tämän selvitystyön yhtenä lähtökohtana on ollut pohtia erilaisia poliisin toimintavalmiuteen liittyviä tarkastelumalleja, joiden tulisi olla nykyistä informatiivisempia ja kohdella palvelutarpeiltaan ja tehtävämääriltään samanlaisia alueita samalla tavalla. Toimintavalmiusajan mittaamisessa ja tavoitteiden määrittelyssä tulee huomioida muun muassa poliisin toimialueiden erilaisuus, riskikohteet, maantieteelliset seikat, etäisyydet ja väestötiheys.

Poliisi, kuten muutkaan viranomaiset, ei pysty takaamaan maaseudulle ja kaupunkeihin samanlaisia toimintavalmiusaikoja. Tosiasia on, että hälytystehtävät ja suurin valvonnan tarve keskittyvät kaupunkeihin, missä on paljon ihmisiä ja erilaisia tapahtumia. Kasvukeskuksissa ja kaupungeissa poliisin palveluiden kysyntä kasvaa jatkuvasti. Poliisipalveluiden tuottaminen harva-alueilla on entistä haasteellisempaa. Harva-alueilla tarkoitetaan maaseutumaisten kuntien harvaan asuttuja alueita, joissa ei ole toiminnoiltaan monipuolisia keskittymiä tai ne ovat pieniä ja sijaitsevat etäällä toisistaan. Asiaa ei helpota se, että valvonta- ja hälytystoiminnan henkilöstömäärä on vähentynyt voimakkaasti vuoden 2010 jälkeisinä vuosina. Tästä huolimatta poliisi pyrkii parantamaan palveluitaan harva-alueilla muun muassa tietojohtoisella poliisitoiminnalla sekä vaihtoehtoisia toimintamalleja kehittämällä.

Sisäministeriön kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksen mukaan väestön turvallisuus alueellisesti koostuu toisaalta siitä, miten paljon ihmiset kokevat rikoksia ja häiriöitä ja toisaalta siitä, miten nopeasti apua on saatavilla näiden sattuessa. Koko väestön yhdenvertainen asema hälytyspalveluissa tarkoittaa sitä, että nämä ovat hyväksyttävässä tasapainossa eri puolilla maata. Tyypillisesti harvaan asutuilla alueilla tapahtuu vähemmän poliisitoimenpiteitä edellyttäviä rikoksia ja häiriöitä, mutta avun saanti kestää kauemmin. Tiheään asutuilla alueilla tilanne on päinvastainen. Kestävän kehityksen sitoumuksella varmistetaan, että eri alueilla asuvat ihmiset saavat hälytyspalveluita yhdenvertaisesti suhteessa niiden tarpeeseen.

Oikeusohjeissa ei ole säädetty tarkkoja aikarajoja poliisin eri toimenpiteiden suorittamiselle. Näin ollen on tapauskohtaisesti ratkaistava, onko jonkin poliisitoimenpiteen suorittaminen mahdollisesti kestänyt liian kauan.

Palaa sisällysluetteloon

2. POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomalainen turvallisuusympäristö ja poliisin toimintaympäristö on jo pidempään ollut kovassa muutoksessa. Yhteiskunta kehittyy, muuttuu ja kansainvälistyy, mikä tuo tullessaan paljon hyvää mutta myös kielteisiä lieveilmiöitä.

Poliisiin kohdistuva väkivalta on huolestuttavassa määrin lisääntynyt. Tällä vuosituhannella poliisiin kohdistuneen väkivallan määrä on kaksinkertaistunut. Jopa etukäteen suunniteltu, ylipäätään turvallisuusviranomaiseen kohdistettava väkivalta voi lisääntyä, mikä riski on otettava huomioon niin resurssisuunnittelussa, koulutuksessa, toimintataktiikoita suunniteltaessa kuin ajoneuvo- ja suojavälinehankintoja tehtäessä. Organisaatioihin ja yksittäisiin virkamiehiin kohdistuvaa maalittamista on jo esiintynyt ja se on toimintatapana vaarassa yleistyä. Myös poliisin toimintaan pyritään vaikuttamaan maalittamalla yksittäisiä poliisimiehiä.

Valvonta- ja hälytystoiminnan näkökulmasta, ulkoisen toimintaympäristön muuttuminen aiheuttaa paineita yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle, liikenneturvallisuudelle, rikollisuuden kehittymiselle ja selvittämiselle sekä ennalta estävän toiminnan laajalle toimintakentälle. Ylipäätään poliisille lailla säädetty tehtävien kokonaisuus on niin laaja, että toimintojen priorisointia on pakko tehdä nyt ja tulevaisuudessa. On kyettävä linjaamaan kaikkein tärkeimmät asiat ja toiminnot, mihin erityisesti panostetaan ja mitkä jätetään vähemmälle huomiolle. Näiden linjausten tulee olla valtakunnallisesti annettuja ja kaikille poliisin toiminnallisille yksiköille samat, jotta sen johdosta kansalaiset eivät joutuisi eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden valtakunnan eri osissa riippuen paikasta missä asuu tai missä sattuu milloinkin olemaan.

Poliisin tulee kyetä varautumaan erilaisiin ilmiöihin ja kehittämään omaa valmiuttaan ja kykyään suoriutua sekä nykyisistä että tulevaisuuden haasteista. Organisaation pitää olla joustava ja pystyä muuttamaan ketterästi toimintatapojaan ja -taktiikoitaan kulloistenkin tilanteiden ja tarpeiden mukaan. Poliisin suorituskykyä, valmiutta, osaamista ja suomalaista lainsäädäntöä tulee kehittää jatkuvasti toimintaympäristön tiedossa olevien tai ennakoitavien muutosten myötä. Kehittämisen tulee tapahtua etupainotteisesti ongelmia mahdollisuuksien mukaan ennalta estäen.

Toimintaympäristöä arvioitaessa ja ennustettaessa sen muutoksia, on tärkeää keskittyä siihen, mikä on kenties merkityksellistä, mitkä asiat muuttuvat ja miten sekä millä tavalla ennustetut muutokset vaikuttavat yleiseen elämänmenoon ja yhtä aikaa poliisin resurssien kohdentamiseen, varautumiseen ja poliisin toimintaan ylipäätään.

Poliisin toimintaympäristön turvallisuuden muutoksiin vaikuttavat monet tekijät. Ei vähiten väestössä tapahtuvat muutokset tai rikollisuuden muuttuminen ajan ilmiöiden mukaisesti. Oma vaikutuksensa on teknologisella kehityksellä, sosiaalisella medialla, lainsäädännöllä ja vaikkapa keskeisten sidosryhmien toimintatapojen, toimialueiden tai -organisaatioiden muutoksilla.

Poliisin tehtävät määritellään laissa, jolloin poliisilla itsellään on hyvin vähän vaikutusvaltaa siihen, mitä tehtäviä kulloinkin hoidetaan. Tämä on merkittävä ero verrattuna esimerkiksi yksityisten toimijoiden mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan organisaatioon, toimintaan sekä sen painopisteisiin. Poliisi pystyy omalta osaltaan vaikuttamaan vain tehtävien suorittamisjärjestykseen ja kulloiseenkin tehtävään käytettyyn resurssiin. Näihinkin hyvin rajoitetusti, koska resurssiniukkuus on aina vallitseva olotila. Näiden reunaehtojen puitteissa tehtävillä valinnoilla on huomattava vaikutus toiminnan laatuun ja sitä kautta myös poliisin nauttimaan yhteiskunnalliseen luottamukseen ja yleiseen arvostukseen.

Palaa sisällysluetteloon

Poliisimiesten määrä on vähentynyt voimakkaasti vuoden 2010 jälkeisinä vuosina:

TAULUKKO 1. Poliisimiesten henkilötyövuosimäärän kehitys vuosina 2010–2018. Luvuissa ei ole Suojelupoliisi mukana minään vuotena. Lähde PolStat, Poliisihallitus.

Vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
PoliisiHTVt	7659	7472	7363	7387	7288	7222	7220	7149	7202

Maailmanlaajuisesti tarkastellen voidaan todeta turvallisuusympäristön kohdanneen suuria muutoksia. Toki medialla, sekä virallisella että sosiaalisella medialla, on oma vaikutuksensa mielikuvien muodostumiseen tilanteesta, mutta myös todellisia muutoksia on tapahtunut. Suomessakin tapahtuu kaiken aikaa muutoksia, tosin hitaammin kuin muualla maailmassa. Sisäisen turvallisuuden strategiassa (Sisäministeriö, 2017) maailmanlaajuisesti vaikuttavia megatrendejä Suomen kontekstissa arvioitaessa on päädytty seitsemään keskeiseen sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavaan muutosvoimaan. Ainakin osa näistä ulottaa vaikutuksensa myös poliisin kenttätoimintaan. Erityisesti vaikutukset tulevat näkymään ja monilta osin näkyvät jo nyt rikosten tekijöiden moniongelmaisuutena, asuinalueiden ja asukkaiden eriarvoistumisena, syrjäytymiskehityksenä, maahanmuuton mukanaan tuomina ongelmina, ääriliiketoimintana, liikkuvana rikollisuutena sekä ihmisten arvomaailman muutoksina.

Poliisi varautuu toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin ja äkillisesti eteen tuleviin, vakaviin operatiivisiin tilanteisiin muun muassa kouluttamalla henkilöstöä, kehittämällä ja lisäämällä varustautumista, tehostamalla yhteistoimintaa muiden turvallisuusviranomaisten kanssa sekä määrittelemällä valtakunnallisesti sovellettavat operatiivisen valmiuden kohottamisen tasot suhteessa tilanteen arvioituun vakavuusasteeseen. Poliisi on ottanut käyttöön operatiivisen valmiustasojärjestelmän välittömien valmiuden kohottamiseen liittyvien toimien järjestämiseksi ja suunnittelemiseksi. Järjestelmä on tarkoitettu ohjaamaan suunnittelua, nopeuttamaan poliisin valmiuden kohottamista ja organisaatioturvallisuuden kannalta keskeisten välittömien toimenpiteiden suorittamista yhdenmukaisella tavalla koko maassa.

Suojelupoliisin mukaan (Taustamuistio hallintovaliokunnalle 06.03.2018) Suomen terrorismitilanne on kehittynyt vakavammaksi kuin koskaan aiemmin. Kansainvälisiin terroristijärjestöihin kytköksiä omaavien henkilöiden määrä Suomessa on kasvanut ennennäkemättömän nopeasti, ja esimerkiksi Suojelupoliisin kohdehenkilöiden määrä on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa. Suomi on noussut terroristijärjestöjen viholliskuvassa muiden Pohjoismaiden rinnalle. Turvallisuusympäristön nopeat muutokset edellyttävät kaikilta viranomaisilta aiempaa tehokkaampaa kykyä havaita myös aivan uudentyyppisiä uhkia ja varautua niiden torjuntaan.

Kansalaisten luottamus poliisia kohtaan on pysynyt korkealla tasolla siitäkin huolimatta, että toimintaympäristö on ollut kovassa muutoksessa. Poliisibarometrin (Poliisiammattikorkeakoulun julkaisu 2018) mukaan kansainvälisen toimintaympäristön muutos tullee jatkumaan tulevinakin aikoina ja se vaikuttaa osaltaan myös poliisiin. Ulkomaalaistaustaisten ihmisten määrä on kasvanut Suomessa kahden viimeisen vuosikymmenen aikana ja kasvun arvioidaan jatkuvan lähivuosina merkittävästi. Toisaalta kokonaisrikollisuuden määrä on ollut jo jonkin aikaa laskeva ja sen on arvioitu johtuvan hyvinvoinnin lisääntymisestä yhteiskunnassa. Tosin rikoslajikohtaista vaihtelua on. Hyvinvoinnin myötä ihmisten odotukset sekä vaatimukset turvallisuudelle ja viranomaisten toiminnalle ovat kuitenkin kasvaneet.

Poliisin eräs tärkeimmistä ja samalla vaikeimmista haasteista on turvata palvelut riittävän tasapuolisesti koko maassa. Etenkin kun huomioidaan poliisin hälytystehtävistä 97 prosenttia kohdistuvan kaupunkeihin tai muille taajaan asutuille alueille ja ainoastaan kolme prosenttia maaseudulle. Maaseutu muodostaa koko maan pinta-alasta 68 prosenttia ja siellä asuu vielä tällä hetkellä noin viisi prosenttia väestöstä. Kaupungistuminen on tällä hetkellä voimakasta eli maakuntien sisällä muutetaan kaupunkikeskuksiin ja kaupunkien sisällä taajamiin. Poliisin

Palaa sisällysluetteloon

toimipisteiden ja resurssimäärien, niiden alueellisen ja tehtäväkohtaisen sijoittamisen, johtamisen, osaamisen, työkyvyn, suorituskyvyn ja työnteon tapojen on vastattava muun muassa muuttuvan toimintaympäristön tarpeita.

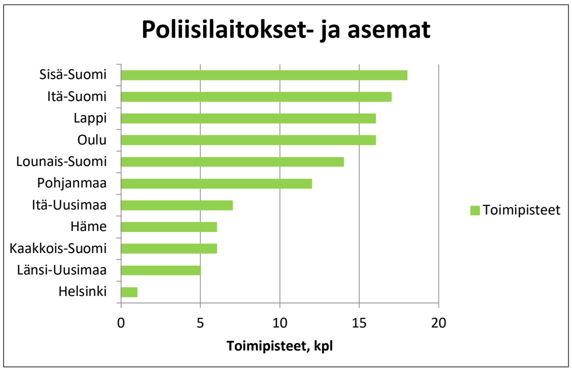

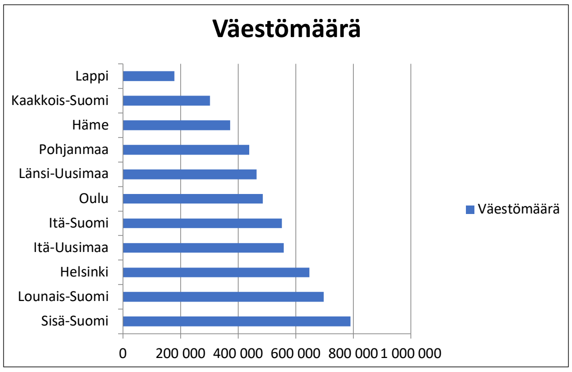

KAAVIO 1. Toimipisteet (kpl) sekä väestömäärä laitoksittain. Lähde: PolStat.

Valtiovarainministeriön ehdotuksen valtion talousarvioesitykseksi vuodelle 2020 mukaan turvallisuusviranomaisten toiminnan painopisteinä ovat sisäisen turvallisuuden strategisista ydintehtävistä huolehtiminen sekä keskeiset kansalaisille tarjottavat palvelut. Hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muun muassa turvallisuusviranomaisten suorituskyvyn turvaamista. Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristön todetaan olevan aiempaa monimutkaisempi ja edellyttävän analysoitua tietoa, ennakointia ja pureutumista ongelmien syihin jo ennen kuin seuraukset laajenevat turvallisuushaasteiksi. Keskeiseksi sisäisen turvallisuuden haasteeksi todetaan laajeneva, monimuotoinen syrjäytyminen, joka lisää yhteiskunnallisten häiriöiden riskiä ja määrittelee suurelta osin turvallisuusviranomaisten reaktiivisen palvelun tarpeen. Radikalisoituminen ja ääriliikkeiden voimistuminen voivat olla syrjäytymisen äärimmäisiä seurauksia. Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyvyn todetaan perustuvan järjestelmien kykyyn toimia häiriötilanteissa ja niihin varautumisessa.

Suomen sisäinen muuttoliike ja väestön ikääntyminen on ollut nopeaa viimeisten vuosikymmenten aikana. Kasvukeskuksiin suuntautunut muutto on ollut jopa ennakoituakin nopeampaa ja vilkkaampaa. Turvallisuusviranomaisten resursseja on siirretty muuttoliikkeen mukaisesti kasvukeskuksiin ja yleensäkin alueille, missä asukastiheys on tiiviimpää. Harvaan asuttujen alueiden viranomaisten tuottamat turvallisuuspalvelut ovat samanaikaisesti ainakin osittain muuttaneet muotoaan ja avunsaanti on kestänyt monissa tapauksissa aiempaa pidempään.

Merkittävä osa Suomen pinta-alasta on varsin harvaan asuttua aluetta. Suomen ympäristökeskuksen käyttämän luokituksen mukaan harvaan asuttu maaseutu kattaa koko maan pinta-alasta 68 prosenttia. Tällä alueella asui vuonna 2017 kuitenkin vain noin viisi prosenttia Suomen koko väestöstä. Vuosien 2005–2017 välisenä aikana harvaan asuttujen alueiden väkiluku väheni lähes viidenneksellä eli noin 60 000 asukkaalla. Kehityksen suunta jatkuu samanlaisena edelleen. Eläkeläisten määrä kasvaa entisestään ja työikäisen väestön määrä puolestaan vähenee kaiken aikaa. Yli 75-vuotiaiden osuuden harvaan asutun maaseudun väestöstä arvioidaan kasvavan vielä 2030-luvullakin.

Kaupungistuminen etenee tulevina vuosina voimakkaasti. Entistäkin enemmän ihmisiä muuttaa maaseudulta kaupunkitaajamiin. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n ennusteen mukaan Suomessa on vuonna 2040 kolme suurta kaupunkiseutua, jotka kasvavat edelleen. Ne ovat Helsinki, Tampere ja Turku seutukuntineen. Maltillista kasvua ennuste osoittaa vielä Oulun ja Jyväskylän seuduille ja pientä kasvua Kuopioon, mutta niissäkin väestönkasvu kääntyy ennusteen mukaan laskuun 2030-luvun puolivälissä.

Alueellinen väestöennuste kertoo, että pääkaupunkiseudun väestö kasvaa 270 000 asukkaalla vuoteen 2040. Samaan aikaan koko maan kasvu jää vajaaseen 90 000:een eli pääkaupunkiseudun ulkopuolisen Suomen väki vähenee 180 000 asukkaalla. Kymmenen kaupunkiseudun väestöosuus koko maan väestöstä nousee nykyisestä 61,6 prosentista 67,1 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä.

Keskeistä tässä muutoksessa on syntyvyyden romahdus ja sen aiheuttamat kerrannaisvaikutukset. Lapsia ei synny samassa määrin kuin aiemmin, joten sekä maan sisäinen että ulkomailta tuleva muuttoliike korostuvat väestönkehityksessä. Nyt ennustettavissa oleva muuttoliike lisää alueiden eriytymistä kasvaviin, supistuviin ja tyhjeneviin alueisiin.

Riskinä voi olla myös erityisesti kaupunkialueilla mahdollisesti ilmenevä sosiaalinen eriytyminen, segregaatio. Eri sosiaaliset ryhmät eriytyvät toisistaan omille alueilleen kaupunkien sisällä. Alueiden väliset erot kasvavat. Näitä voivat olla esimerkiksi ihmisten erilaiset elämäntavat, tuloerot, hyvinvointierot, kulttuuriset erot tai muut sosiaaliset erot. Eriytymiskehityksessä voidaan nähdä sekä myönteisiä että haitallisia vaikutuksia. Parhaimmillaan se voi ylläpitää alueiden monimuotoisuutta, viihtyvyyttä ja vetovoimaa. Mutta se voi johtaa myös ei-toivottuun eriytymiseen, pahimmillaan slummiutumiseen. Uhkana voi olla erilaisten sosiaalisten ongelmien korostuminen ja keskittyminen tietyille alueille kaupungin sisällä. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi työttömyys, rikollisuus, köyhyys sekä päihde- ja terveysongelmat.

Viime vuosikymmeninä ihmisten liikkuminen on lisääntynyt huomattavasti. Myös erityyppisiä yleisötilaisuuksia ja massatapahtumia järjestetään jatkuvasti entistä enemmän myös harva-alueilla. Nämä isot tapahtumat vaativat huomattavia määriä poliisin valvontaresurssia niin liikenteen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kuin lupamääräystenkin noudattamisen osalta.

Edellä kuvattu kehityskulku tuo mukanaan merkittäviä toiminnallisia haasteita poliisin operatiiviselle toiminnalle. Asutuksen keskittyessä maan suurimpiin kaupunkiseutuihin ja maaseudun asutuksen harventuessa edelleen, poliisin tehtävät tulevat sijoittumaan saman jakauman mukaisesti. Entistäkin enemmän tehtäviä on kaupungeissa ja entistä vähemmän maaseudulla. Poliisipalveluiden tuottaminen harva-alueille tulee olemaan siten yhä haasteellisempaa. Hälytyspalvelut on tästä huolimatta tarjottava kaikkialla. On kuitenkin todettava realistisesti, että hälytyspalveluita ei kyetä tulevaisuudessakaan tuottamaan valtakunnassa kaikkialla yhtä nopeasti, olipa poliisin resurssitilanne mikä tahansa. Nykyistä parempi resurssitilanne parantaa kuitenkin jossain määrin poliisin suorituskykyä ja on omiaan mahdollistamaan nopeammat toimintavalmiusajat myös niillä alueilla, missä se tällä hetkellä on huomattavasti keskimääräistä pidempi.

TAULUKKO 2. Poliisin hälytystehtävien toimintavalmiusajat ja tehtävälukumäärätiedot vuonna 2018 kuntatyypeittäin jaoteltuna (Kaupunkimainen alue yli 15 000 asukasta, taajaan asuttu alue 4 000–15 000 asukasta, maaseutumainen alue alle 4000 asukasta. Väkilukutiedot vuodelta 2017). Lähde: PolStat, Tilastokeskus.

Kuntatyyppi	Toimintavalmiusaika (min) A-tehtävät (keskiarvo)	Toimintavalmiusaika (min) B-tehtävät (keskiarvo)
Kaupunkimainen	9,9	20,8
Taajaan asuttu	19,0	31,4
Maaseutumainen	29,1	45,2

Kuntatyyppi	A-tehtävien luku-määrä	B-tehtävien luku-määrä	Väkiluku
Kaupunkimainen	63 013	380 599	4 338 985
Taajaan asuttu	9 479	58 437	917 494
Maaseutumainen	2 149	13 805	251 735
Kaikki yhteensä	74 641	452 841	5 508 214

Kuntatyyppi	A-tehtävien osuudet kuntatyypeittäin %	B-tehtävien osuudet kuntatyypeittäin %	Väkiluvun osuus kuntatyypeittäin %
Kaupunkimainen	84,42	84,05	78,77
Taajaan asuttu	12,70	12,90	16,66
Maaseutumainen	2,88	3,05	4,57
Kaikki yhteensä	100,00	100,00	100,00

3. POLIISIN TOIMINTAVALMIUSAIKA

3.1. NYKYTILA

Poliisin toimintavalmiusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, joka tehtävän vastaanottamisesta kestää siihen, kun poliisi on hälytyskohteessa valmiina toimimaan. Toimintavalmiusajalla[1] kuvataan keskeisimpänä mittarina poliisin hälytyspalveluiden saatavuutta ja nopeutta keskiarvona minuuteissa. Poliisin toimintavalmiusaikaa mitataan hätäkeskuksen välittämien hälytystehtävien (tehtäväluokat 0–4) A-kiireellisistä ja AB-kiireellisistä tehtävistä. Nämä ovat poliisille kuuluvia tehtäviä, joissa vaaditaan poliisin välittömiä toimenpiteitä.

Nykyisin toimintavalmiusaikaa mitataan kahdella tavalla, joista ”kansalaisnäkökulman” mukaisesti on laskettu toimintavalmiusaikaan mukaan myös hätäkeskuksen puhelun vastaamisaika ja tehtävän käsittelyyn kulunut aika. Tätä toimintavalmiusaikaa kutsutaan termillä ”Toimintavalmiusaika-asiakasnäkökulma[2]”.

Poliisin omaa palvelukykyä mitataan nykyään poliisinäkökulman toimintavalmiusajalla[3], josta on poistettu poliisia lukuun ottamatta kaikkien muiden toimijoiden työhön liittyvät ajat.

1 Toimintavalmiusajat ja niiden määrittely on tehty Poliisihallituksen ohjeessa poliisin tehtävien käsittelystä kenttä- ja hälytystoiminnassa (POL-2014-10336, 18.9.2014 ja sen korvaavassa vastaavassa päivitetyssä ohjeessa POL-2019-74271, joka tuli voimaan 1.2.2020)

2 Kansalaisnäkökulmaa kuvaavaan toimintavalmiusaikaan lasketaan aika hätäpuheluun vastaamisesta aina siihen asti, kunnes ensimmäinen poliisipartio saavuttaa tehtäväpaikan. Tämä aika sisältää puhelun vastaamisajasta (HÄKE) laskettuna tehtävänkäsittelyajan (HÄKE), mahdollisen odotusajan (mikäli ei vapaata partiota) (POLIISI), partion viiveajan ja minimiajoajan.

3 Poliisinäkökulman toimintavalmiusaikaan lasketaan aika siitä, kun hätäkeskus on päättänyt tehtävänkäsittelyn ja olisi valmis jakamaan tehtävän poliisille tai jakaa tehtävän poliisille aina siihen asti, kunnes ensimmäinen poliisipartio saavuttaa tehtäväpaikan.

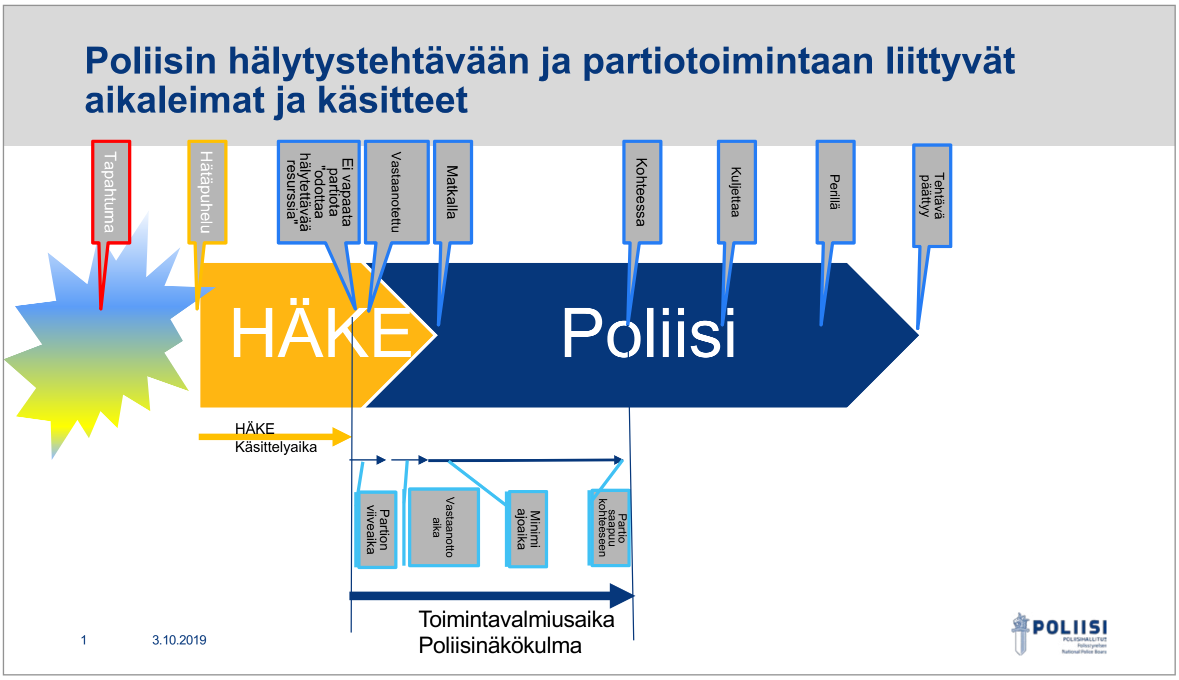

KAAVIO 2. Poliisin hälytystehtävään ja partiotoimintaan liittyvät aikaleimat ja käsitteet.

Poliisin toimintavalmiusaika lasketaan hätäkeskuksen antamille A- ja B-kiireellisyyden tehtäville, jotka kuuluvat tehtäväryhmiin 0–4. Tämä tarkoittaa seuraavia tehtäviä:

- 0 Hengen ja terveyden suojaan kohdistuva tehtävä
- 1 Omaisuuden suojaan kohdistuva tehtävä
- 2 Liikenneonnettomuudesta tai liikenteestä aiheutuva tehtävä
- 3 Yksilön suojaan kohdistuva tehtävä
- 4 Onnettomuus tai vaarallinen tilanne

Hätäkeskuksen antamista A-kiireellisyyden tehtävistä 99,7 % kuului vuonna 2019 luokkiin 0–4.

Toimintavalmiusajan laskennassa ei huomioida oma-aloitteisia tehtäviä, eikä tehtäväryhmiä 5–8. Moniviranomaistehtävät ovat myös jääneet pois toimintavalmiusajan laskennasta, koska niille ei ole ollut mahdollista eritellä nimenomaan poliisin toimintavalmiusaikaa. Erica-järjestelmän päivityksessä 22.2.2020 tehdyn muutoksen jälkeen myös moniviranomaistehtävien toimintavalmiusajat poliisipartioiden osalta ovat mukana poliisin toimintavalmiusajan laskennassa. Poliisin toimintavalmiusaika lasketaan keskiarvona ja ilmoitetaan minuutteina. Toimintavalmiusajan laskenta leikkaantuu 480 minuuttiin. Tämä tarkoittaa sitä, että tehtävän toimintavalmiusaika voi olla enintään 480 minuuttia, yli menevä aika jää pois laskennasta. Tällä tavoin laskennassa saadaan huomioitua virheelliset kirjaukset tai tilanteet, joissa aikaleima puuttuu. Edellä mainittu tarkoittaa myös sitä, että jos poliisipartio on unohtanut statustaa tai ilmoittaa olevansa kohteessa tai päivystäjä on unohtanut kirjata kohteeseen tuloajan, muodostuu kyseisen tehtävän toimintavalmiusajaksi 480 minuuttia eli 8 tuntia, jolloin se perusteettomasti tai virheellisesti huonontaa toimintavalmiusaikaa. Selvää on, että jos näin tapahtuu, huonontaa tämä poliisin toimintavalmiusaikaa merkittävästi, varsinkin jos tehtävämäärät esimerkiksi jonkin kunnan tai muun tarkasteltavan alueen sisällä eivät ole volyymiltaan suuria.

Poliisin toimintavalmiusaikaan vaikuttavat useat tekijät:

- Käytettävien partioiden määrä
- Poliisipartioiden sijainti (suhteessa hälytysosoitteisiin)
- Hälytystehtävien määrä ja laatu alueella
- Tehtäväpaikkojen etäisyys poliisin kiinniotettujen säilytyspisteistä (hälytystehtäviin liittyvät kiinniotettujen kuljetukset)
- Muut lakisääteiset tehtävät, joihin poliisipartiot ovat sidottuja (muun muassa vankien kuljetukset ja käräjävartioinnit)
- Muut poliisin resursseja vaativat tilanteet tai tapahtumat

Poliisin toimintavalmiutta tarkastellaan myös prosenttitarkastelulla. Siinä seurataan kuinka suuressa osassa tehtäviä poliisi saavuttaa tehtäväpaikan tietyssä ajassa. Tarkasteltavat ajat ovat olleet kiireellisimmässä A-kiireellisyysluokassa ("% tehtävistä toimintavalmiusaika alle x min") alle 7 minuuttia, alle 10 minuuttia ja alle 13 minuuttia. Koko maan osalta 74,6 %:ssa A-kiireellisyysluokan tehtävistä toimintavalmiusaika oli alle 13 minuuttia vuonna 2019. Vuonna 2018 vastaava luku oli 78,8.

Vastaavasti AB-kiireellisyysluokassa tarkastellaan samoin periaattein minuuttirajoja alle 13 minuuttia, alle 17 minuuttia ja alle 25 minuuttia. Vuonna 2019 poliisin toimintavalmiusaika oli A- ja B-kiireellisyyden tehtävissä alle 25 minuuttia 83,2 %:ssa tehtävistä koko maassa.

3.2. POLIISIN HÄLYTYSTEHTÄVIEN MÄÄRÄT JA KIIREELLISYYSLUOKAT

Poliisin kiireellisyysluokkien mukaiset hälytystehtävien määrät vuonna 2019 (kpl):

A-kiireellisyys	91 051
B-kiireellisyys	381 560
C-kiireellisyys	551 787
Yhteensä	**1 024 398**

Poliisin hälytystehtävien määrän kehitys noudattaa yleiseurooppalaista laskevaa suuntausta, joka on havaittavissa myös rikosten määrässä. Poliisilla on vuosittain keskimäärin 1,0–1,2 miljoonaa hälytystehtävää.

Poliisin hälytystehtävät voidaan jakaa Poliisihallituksen antaman ohjeen[4] mukaan kiireellisyyden perusteella kolmeen luokkaan:

- **A-kiireellisyysluokka**

A-kiireellisyysluokkaan kuuluva tehtävä on hoidettava välittömästi eikä sitä saa laittaa odotukselle ilman perusteltua syytä.

A-kiireellisyysluokan tehtävä keskeyttää vähemmän kiireellisen tehtävän, jos tehtävä on toiminnallisesti sellaisessa vaiheessa, että sen keskeyttäminen on mahdollista.

Kysymyksessä on yleensä välittömästi henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuva meneil-

4 Ohje poliisin tehtävien käsittelystä kenttä- ja hälytystoiminnassa, POL-2014-10336 (1.2.2020 → POL-2019-74271)

lään oleva rikollinen toiminta tai muu tapahtuma, jonka seuraus on estettävissä tai jonka tekijä on päättyneessä teossa vielä saatavissa kiinni. Myös yhteiskunnan toimivuuden turvaaminen äkilliseltä vakavalta häiriöltä saattaa kuulua tähän kiireellisyysluokkaan. Hätäkeskukseen johdettujen rikosilmoitinlaitteiden hälytyksistä aiheutuvat tehtävät kuuluvat pääsääntöisesti tähän kiireellisyysluokkaan.

- **B-kiireellisyysluokka**

B-kiireellisyysluokan tehtävät pyritään hoitamaan viipymättä.

Ne voidaan priorisoida laittamalla odotukselle tai keskeyttämällä niiden suorittaminen kiireellisemmän A-kiireellisyysluokan tehtävän vuoksi, mikäli vapaita tarkoituksenmukaisia poliisipartioita ei ole käytettävissä.

Määriteltäessä tehtävää tähän kiireellisyysluokkaan huomioidaan samat seikat kuin edellä A-kiireellisyysluokan tehtävässä. Poliisin toimenpiteitä edellyttävä toiminta kohdistuu yleensä henkilön koskemattomuuteen, omaisuuden suojaan tai yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Tällaiset tehtävät ovat poliisin normaalia hälytys- ja kenttätoimintaa.

- **C-kiireellisyysluokka**

C-kiireellisyysluokan tehtävä ei edellytä välittömiä toimia, mutta se on hoidettava toiminnallisesti sopivana tai asiakkaan kanssa erikseen sovittuna ajankohtana.

Tämän luokan tehtävistä voidaan esimerkkinä mainita muun muassa useat kuljetus- ja erityistehtävät, liikennevalvontatehtävät, erilaiset aikatilaustehtävät sekä tehtävät, jotka voidaan hoitaa vajaalla partiolla, tunnuksettomalla virka-autolla tai muulla sellaisella.

Tämän kiireellisyysluokan tehtävä voidaan tarvittaessa keskeyttää myös B-luokan tehtävän hoitamiseksi. Tehtävää keskeytettäessä on otettava huomioon se, missä määrin partio on sitoutunut meneillään olevaan tehtävään (esimerkiksi kuljetettava henkilö ajoneuvossa).

Pääsääntöisesti poliisipartioille tarkkailuun tai seurantaan liittyvät tehtävät kirjataan tähän kiireellisyysluokkaan. Tarkkailuun tai seurantaan kirjattavat tehtävät ovat tehtäviä, joita ei ole tarkoituksenmukaista välittää yksittäiselle partiolle, ne kuulutetaan radioviestinä kaikille kyseisen alueen partioille tiedoksi ja asetetaan ”seurannassa”-tilaan partiota tehtävään liittämättä. Näitä tehtäviä ovat muun muassa tarkkailuun ilmoitetut ajoneuvot, mahdolliset epämääräiset ilmoitukset epäillyistä rattijuopoista ja kadonneet henkilöt. Yhteistä näille tehtäville on se, ettei ole tietoa missä ilmoituksen kohde tai sen sijainti ovat. Yleensä kyseessä ovat liikkuvat kohteet kuten ajoneuvot ja henkilöt.

3.3. TOIMINTAVALMIUSAIKATAVOITTEIDEN JALKAUTTAMINEN JA VIESTINTÄ

Toimintavalmiusaika on poliisilaitosten keskeisin hälytystoiminnan tulosmittari. Poliisihallitus asettaa jokaiselle poliisilaitokselle vuosittaisissa poliisin ylijohdon ja poliisilaitoksen välisissä tulosneuvotteluissa toimintavalmiusaikatavoitteet, joiden toteumaa tarkastellaan neljännesvuosittain.

Toimintavalmiusaikaan liittyviä tulostavoitteita mitataan kahdessa eri kategoriassa:

- A-kiireellisyysluokan tehtävissä
- AB-kiireellisyysluokan tehtävissä

Poliisilaitoskohtaiset toimintavalmiusaikatavoitteet jalkautetaan poliisilaitoksissa käytännön toiminnaksi konkreettiset toimenpiteet sisältävillä toimintasuunnitelmilla. Poliisilaitosten toi-

mintasuunnitelmat voivat sisältää myös tarkempia alueellisia, esimerkiksi kenttäjohtoalue- tai kaupunkikohtaisia, toimintavalmiusaikatavoitteita.

Poliisilaitosten toimintasuunnitelmat jalkautetaan henkilöstölle vuosittaisten tavoite- ja kehityskeskustelujen yhteydessä.

Poliisihallitus julkaisee mediatiedotteen poliisin toiminnallisista tuloksista kaksi kertaa vuodessa. Poliisihallituksen tiedote pitää sisällään tiedot toteutuneista toimintavalmiusajoista keskiarvoina koko maan osalta. Poliisilaitos- ja kuntakohtaisista toimintavalmiusajoista tiedottavat paikalliset poliisilaitokset.

Palaa sisällysluetteloon

4. KOTIMAINEN VERTAILU – PELASTUSTOIMI JA ENSIHOITO

4.1. PELASTUSTOIMEN TOIMINTAVALMIUS

Sisäministeriö on vuonna 2012 antanut pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen tavoitteena on auttaa suunnittelemaan pelastuslaitoksen tarjoama pelastustoiminnan palvelutaso, joka vahvistetaan palvelutasopäätöksessä. Pelastuslain (379/2011) 29 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Tätä varten palvelutasopäätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöksessä on määriteltävä tehtävien hoitaminen myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa, joka alkaa siitä, kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy siihen, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Pelastusryhmä koostuu johtajasta, vähintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä sekä tehtävän mukaisista ajoneuvoista ja kalustosta. Tehokkaan pelastustoimen alkaminen määritellään erikseen. Avunsaantiaika alkaa siitä, kun hätäkeskuksessa vastataan hätäpuheluun ja loppuu siihen, kun tehokas pelastustoiminta alkaa. Avunsaantiaikaa mitataan A- ja B-kiireellisyysluokan tehtävistä.

A-kiireellisyysluokan tehtävä edellyttää välitöntä ihmisen, ympäristön tai suurten omaisuusarvojen pelastamista. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.

B-kiireellisyysluokan tehtävä on varmentamaton, mahdollisesti henkeä pelastava tai suuria lisävahinkoja estävä tehtävä. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi:

- tavanomaiset onnettomuudet ja tulipalot
- tuntemattoman riskin tehtävät
- ilmoitinlaiteilmoitukset kohteesta ja olosuhteista riippuen
- kiireellinen virka-apu toiselle viranomaiselle

Riskiluokka määritellään jokaiselle riskiruudulle. Riskiluokka määräytyy kullekin ruudulle regressiomallin avulla arvioidun riskitason perusteella ja tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella. Mallin avulla ennustetaan riskitaso kullekin 1 km x 1 km ruudulle. Riskiluokan määrittävillä onnettomuuksilla tarkoitetaan rakennuspaloja ja -vaaroja, liikennevälinepaloja, muita tulipaloja, liikenneonnettomuuksia, sortumia/sortumavaaroja, räjähdyksiä/räjähdysvaaroja, vaarallisten aineiden onnettomuuksia ja kiireelliseksi luokiteltuja ihmisen pelastamistehtäviä.

Riskitason tarkoituksena on osoittaa, missä ruuduissa A- ja B-kiireellisyysluokan pelastustoimintaa edellyttäviä onnettomuuksia tapahtuu kaikkein todennäköisimmin. Riskitaso ja toimintavalmius voivat vaihdella vuorokaudenajan, viikonpäivän tai vuodenajan mukaan.

Suunnitteluohjeen mukaan pelastustoimen alue päättää palvelutasopäätöksessään pelastustoiminnan aloittamisesta ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotasosta seuraavien reunaehtojen sisällä:

I riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia.

II riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia.

III riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia.

IV riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I–III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä (A- ja B-kiireellisyysluokka) ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täyttyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Aluehallintovirasto on vuonna 2017 tehnyt selvityksen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutumisesta 2013–2016. Selvityksen mukaan pelastustehtävät jakautuvat eri riskiluokkien ruutuihin hyvin epätasaisesti suhteessa riskiruutujen määrään. Vaikka Suomen pinta-alasta 98 % kuuluu riskiluokan IV ruutuihin, tapahtuu näissä ruuduissa ainoastaan kolmannes pelastustehtävistä. Vastaavasti riskiluokan I ruutujen vähäisestä määrästä huolimatta tapahtuu näissä neljännes kiireellisistä pelastustehtävistä. Selvityksen mukaan riskiluokkamalli käytännössä johtaa siihen, että riskiluokan I ruudut sijaitsevat suurempien kaupunkien keskustoissa ja riskiluokan IV ruudut harvaan rakennetuilla alueilla. Riskiluokassa I käytännössä jokaisessa riskiluokan ruudussa on vuosittain pelastustehtävä. Riskiluokassa II osuus on keskimäärin 95 %, riskiluokassa III 70 % ja riskiluokassa IV ainoastaan 3 %.

4.2. ENSIHOIDON TOIMINTAVALMIUS

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 2017 antanut ohjeen ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimiseksi (julkaisuja 2017:14). Terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 § velvoittaa erikoissairaanhoidon järjestämisestä vastaavaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymää tekemään alueensa ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen. Palvelutasopäätöksessä määritellään muun muassa erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen valmistelemat tavoitteet ajasta, jossa väestö tavoitetaan.

Terveydenhuoltolain nojalla annetussa uudistetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ensihoitopalvelusta säädetään yksityiskohtaisemmin palvelutasopäätöksen laatimisesta.

Ensihoitopalvelun riskialuejaon toteuttamiseksi maa on jaettu 1 km^2 suuruisiin alueisiin. Yksittäistä aluetta kutsutaan soluksi, ja niiden muodostamaa verkkoa hilaksi.

Riskialueluokkia on neljä ja ne ovat ydintaajama, muu taajama, haja-asutusalue sekä muu alue. Nämä on määritelty seuraavasti:

> Ydintaajama kuuluu osittain tai kokonaan SYKE:n ydinkeskusta-alueeseen tai kyseisen solun alueella on edellisenä kalenterivuonna ollut enemmän tehtäviä kuin 99 %:ssa sairaanhoitopiirin asutuissa soluissa taikka solun alueella on edellisenä kalenterivuonna ollut enemmän väestöä kuin 99 %:ssa sairaanhoitopiirin asutuissa soluissa. Esimerkki tästä on suuren kaupungin keskusta.
>
> Muu taajama kuuluu osittain tai kokonaan SYKE:n taajama-alueeseen, mutta ei täytä ydintaajaman kriteerejä. Esimerkkinä tästä on kaupungin asuinlähiö tai pienen kaupungin keskusta.
>
> Haja-asutusalue ei kuulu edes osittain SYKE:n taajama-alueeseen, mutta sen alueella asuu vakituisesti vähintään yksi (1) henkilö. Tällaista aluetta on asuttu maaseutu.
>
> Muu alueella ei asu vakituisesti ketään, eikä se kuulu taajama-alueeseen. Tämä on asumatonta aluetta.

Palvelutasopäätöksen seurannassa tavoittamisajan laskenta alkaa siitä, kun hätäkeskus on hälyttänyt asianomaisen yksikön, ja päättyy siihen, kun yksikkö on saavuttanut tehtäväkohteen.

A- ja B-kiireellisyysluokkiin kuuluvien tehtävien osalta määritellään riskialueluokittain aikaraja, jossa 50 % ja 90 % tehtävistä tulee tavoittaa. Ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimisesta annetussa ohjeessa on todettu esimerkki tavoittamisaikojen määrittelystä eri tehtäväkiireellisyysluokissa. Ydinkeskustoissa A- ja B-kiireellisyysluokkiin kuuluvien tehtävien osalta 50 prosenttia tehtävistä tulee tavoittaa 5,0 minuutissa ja 90 prosenttia 10 minuutissa. Muulla taajama-alueella vastaavat ajat ovat 8,5 minuuttia ja 15 minuuttia. Haja-asutusalueilla vastaavat ajat ovat 20 minuuttia ja 30 minuuttia.

Asuttujen solujen C-kiireellisyysluokan tehtävissä 90 prosenttia alueen väestöstä pyritään tavoittamaan 30 minuutissa ja D-kiireellisyysluokan tehtävissä 120 minuutissa. Yhden sairaanhoitopiirin alueella voi olla kaikkia eri alueluokkia. Palveluiden tavoitetason tulee olla alueluokittain sama koko sairaanhoitopiirin alueella palvelujen järjestämistavasta riippumatta. Riskialueluokkaan ”muu alue” kuuluville soluille ei määritellä tavoiteaikaa, mutta ensihoitopalvelu on järjestettävä myös näillä alueilla.

Palaa sisällysluetteloon

5. KANSAINVÄLINEN VERTAILU – POHJOISMAAT JA VIRO

5.1. NOFOPS-TOIMINTAVALMIUSTYÖRYHMÄN RAPORTTI 2017

Pohjoismaisessa NOFOPS-järjestyspoliisiyhteistyössä (Nordiskt Forum För Operativ PolisSamverkan) tehtiin Norjan puheenjohtamana selvitysraportti ”Response time” – Nofops project report.

Raportin löydöksiä olivat:

> Erot kiireellisten tehtävien määrässä 1000 asukasta kohti, vaihdellen Norjan 3 kiireellisestä tehtävästä Suomen 13 kiireelliseen tehtävään 1000 asukasta kohti.
>
> Kaikkia tietoja toimintavalmiusajoista ei ollut saatavissa yhdenmukaisesti. (Vertailukelpoisuus)
>
> Vain kolmessa maassa viidestä Pohjoismaasta kyetään mittaamaan aika hätäilmoituksesta ensimmäisen poliisipartion paikalle saapumiseen.
>
> Erilaisesta aineistosta huolimatta Pohjoismaiden välillä oli löydettävissä yhteneviä havaintoja kaikissa maissa toimintavalmiusajan kasvamisesta aamun varhaisina tunteina koko maiden osalta niin taajama- kuin haja-asutusalueillakin. Toimintavalmiusajat olivat kaikissa maissa tunneittain ajettuna korkeimmillaan aamuyöllä 05.30–07.00 välillä. Sama ilmiö oli havaittavissa siis sekä kaupungeissa että maaseudulla. Kuukausittaisella vertailulla kaikissa maissa toimintavalmiusajat olivat pisimmillään heinäkuussa.

Raportin löydöksinä todettiin myös, ettei ole olemassa mitään Pohjoismaiden yhteistä tai yhteensopivaa standardia mitattaville aikaleimoille. Hätäilmoitusten vastaanotto on niin ikään järjestetty kaikissa maissa eri tavalla. Norjassa poliisi ottaa itse vastaan poliisia koskevat hätäilmoitukset ja välittää ne poliisipartioille, Tanskassa, Ruotsissa ja Islannissa hätäpuheluun vastaa ulkopuolinen toimija (112 tai SOS-palvelu), joka siirtää puhelun edelleen käsiteltäväksi poliisin hälytyskeskukselle. Suomessa hätäkeskuslaitos vastaa hätäpuheluun ja välittää sen suoraan poliisipartiolle.

Kiireisimmät hälytystehtävät määritellään jokaisessa Pohjoismaassa eri tavoin. Tältä osin tilastoaineisto ei ollut vertailukelpoista. Samoin tilastoaineistoja ei saatu kattavasti samalla tavalla kaikista maista. Raportissa käytettiin vertailulukuna mediaania, jota puolestaan Suomen järjestelmässä ei käytetä. Tässä ei niin ikään voitu tehdä Pohjoismaiden välistä vertailukelpoista analyysiä.

Raportissa tarkastelu tehtiin mediaaniluvulla sekä 50 %:n ja 80 %:n kohdalta (minkä ajan kuluessa 80 % tehtävistä on saavutettu). Tarkastelu tehtiin Pohjoismaiden pääkaupungeista sekä harvaan asutulta alueelta.

5.2. POLIISIHALLITUKSEN KIRJE POHJOISMAILLE JA VIROLLE

Poliisihallitus lähetti 4.10.2019 toimintavalmiusaikoja koskevan kyselyn (POL-2019-58361) Pohjoismaiden ja Viron poliisiylijohdoille kansainvälisen vertailun pohjaksi. Vastaukset saatiin kaikilta mailta, joille kysely esitettiin. Kyselyn tulokset koostuvat siis seuraavissa alaluvuissa tarkemmin esitetysti Ruotsin, Tanskan, Norjan, Islannin ja Viron toimintavalmiusaikoja koskevista vastauksista.

Poliisihallituksen kirjeessä pohjustettiin kyselyn aihetta kertomalla Suomessa asetettavasta toimintavalmiusaikatyöryhmästä ja sen toimeksiannosta. Kirjeessä selvitettiin myös, miten toimintavalmiusaika-termi on määritelty Suomessa ja tämän kuvaamiseksi esitettiin alaluvun 3.1 mukainen havainnollistava kaavio kyselyn liitteenä.

Kysely sisälsi seuraavat toimintavalmiusaikaan liittyvät kysymykset:

Millainen järjestelmä maassanne on ja eroaako se kuvatusta Suomen järjestelmästä?

Miten mittaatte ja raportoitte toimintavalmiusajat?

Onko maassanne valtakunnallisesti määriteltyjä enimmäistoimintavalmiusaikoja?

Oletteko asettaneet erilaisia tavoitteita kaupunkeja, taajamia ja maaseutua koskien?

Ovatko toimintavalmiusaikatavoitteenne sidottuja esimerkiksi väestötiheyteen?

Onko maassanne mitään muita toimintavalmiusaikoihin liittyviä tavoitteita?

Mitä tapahtuu, jos enimmäistoimintavalmiusaikoja tai muita tavoitteita ei saavuteta?

5.3. RUOTSI

Ruotsin järjestelmä vastaa Suomen järjestelmää, vaikkakin he ovat vasta äskettäin alkaneet mitata aikoja järjestelmällisesti. Nykyisin Ruotsissa mitataan ja raportoidaan ainoastaan aika, joka kuluu poliisipartion tehtävälle määräämiseen. Partiot raportoivat manuaalisesti saapuneensa tapahtumapaikalle. Meneillään on kuitenkin keskusteluita siitä, miten toimintavalmiusaikoja tulisi mitata. Keskustelua on käyty myös siitä, olisiko mahdollista automaattisesti raportoida partion saapumisesta tapahtumapaikalle. Aiheeseen liittyen on tutkittu Norjassa ja Tanskassa käytettyjä ratkaisuja.

Ruotsissa on määritelty enimmäisaika poliisipartion tehtävälle määräämiselle, mutta enimmäisaikaa ei ole määritelty partion saapumiselle määrätylle tehtävälle eli tapahtumapaikalle. Ruotsissa ei ole asetettu erilaisia tavoitteita kaupunkeja, taajamia ja maaseutua koskien eivätkä toimintavalmiusaikatavoitteet muutoin ole sidottuja esimerkiksi väestötiheyteen, mutta nämä ovat aiheina meneillään olevissa keskusteluissa. Heillä ei ole muita toimintavalmiusaikoihin liittyviä tavoitteita.

5.4. TANSKA

Tanskassa toimintavalmiusajan mittaaminen alkaa siitä hetkestä, kun tehtävä vastaanotetaan johtokeskuksessa ja päättyy siihen, kun partio saapuu tapahtumapaikalle. He rekisteröivät ajan kolmessa eri vaiheessa – kun tehtävä vastaanotetaan johtokeskuksessa, kun partio lähetetään ja kun partio saapuu tapahtumapaikalle.

Ajan mittaaminen pysähtyy, kun partioajoneuvo on sen GPS:n perusteella 100 metrin sisällä raportoidusta tapahtumapaikasta. Mittaaminen pysähtyy riippumatta siitä, onko tapahtumapaikalla oleva ajoneuvo sama, joka lähetettiin tehtävälle. Tietoaineisto johtokeskuksen järjestelmästä lähetetään tietovarastoon, minkä jälkeen tietoaineisto siirretään asianhallintajärjestelmään.

Tanskassa ei ole valtakunnallisesti määritelty enimmäistoimintavalmiusaikoja tai asetettu erilaisia tavoitteita kaupunkeja, taajamia ja maaseutua koskien. Heillä ei ole myöskään muutoin esimerkiksi väestötiheyteen sidottuja toimintavalmiusaikatavoitteita eikä muita toimintavalmiusaikoihin liittyviä tavoitteita.

Palaa sisällysluetteloon

5.5. NORJA

Toimintavalmiusaika suorituskykymittarina (KPI-mittari) otettiin käyttöön vuonna 2015 ja tällöin myös alettiin mitata toimintavalmiusaikaa. Suorituskykymittari on jaettu kolmeen alaryhmään väestötiheyden perusteella ja eritelty 12 poliisipiirin välillä. Norjassa järjestelmä toimii siten, että poliisille kohdistetut hätäpuhelut menevät suoraan poliisille ja niiden käsittely ja lähettäminen tapahtuu operaatiokeskuksessa. Operaatiokeskuksia Norjassa on 12 – yksi jokaista poliisipiiriä kohden.

Operaatiokeskuksen toimija arvioi ja luokittelee ilmoitetut tapaukset kiireellisyyden perusteella. Tämä on tilannekohtaista arviointia, joka perustuu standardisoituun menetelmään. Luokittelussa käytetään viittä eri kategoriaa, jotka ovat ”hälytys”, ”prioriteetti 1”, ”prioriteetti 2”, ”prioriteetti 3” ja ”ei kiireellinen”. Suorituskykymittaria sovelletaan sellaisiin tapauksiin, joissa henki on suoraan uhattuna tai joissa on tarve välittömälle avulle.

Norjassa toimintavalmiusaikaa mitataan vain tehtävistä, jotka on luokiteltu kategorioihin ”hälytys” tai ”prioriteetti 1”. Heillä toimintavalmiusaika alkaa siitä, kun puhelu alkaa soida operaatiokeskuksessa ja päättyy siihen, kun ensimmäinen poliisiyksikkö saapuu tapahtumapaikalle. Ajan mittaamiseksi he tarvitsevat aikaleiman puhelusta poliisille. Mikäli kyseessä on tehtävä, joka ilmoitetaan operaatiokeskukseen esimerkiksi poliisipartion radion kautta, he eivät saa tätä aikaleimaa soittajalta. He tarvitsevat myös tapahtumapaikalla-aikaleiman poliisipartiolta. Norjan järjestelmä eroaa Suomen järjestelmästä toimintavalmiusajan mittaamisen alkupisteen osalta. Siinä missä Suomessa toimintavalmiusajan mittaaminen alkaa siitä hetkestä, kun poliisipartio on vastaanottanut tehtävän, Norjassa mittaaminen aloitetaan siitä, kun puhelu alkaa soida operaatiokeskuksessa.

Tietoaineiston epävarmuuden osalta on todettu, että noin 80 % kaikista kiireellisistä tapauksista mitataan toimintavalmiusajan avulla. Tietoaineiston puute johtuu siitä, että kaikista hätätilanteista ei tule puhelua tai siitä, että tapahtumapaikalla-aikaleima puuttuu. Epävarmuutta on myös siltä osin, oliko tapaus kiireellinen vai ei, sillä käytäntö vaihtelee operaatiokeskusten välillä. Norjassa on automaattiset alku- ja loppupisteet toimintavalmiusajalle kansalaisen näkökulmasta, mikä vähentää epävarmuutta. Toimintavalmiusajan osittaiset aikavälit ovat kuitenkin erittäin herkkiä sille, rekisteröivätkö operaattorit oikean ajan. Poliisipiirit raportoivat tuloksistaan joka kolmas vuosineljännes. Norjan poliisiylijohto (Politidirektoratet) raportoi Norjan oikeus- ja turvallisuusministeriölle saman ajanjakson aikana.

Norjassa on määritelty enimmäistoimintavalmiusajat valtakunnallisesti. Vuodelle 2019 vaatimukset ovat seuraavat:

- alueille, joilla on 20 000 asukasta tai enemmän: 11 minuuttia (80 prosenttia)
- alueille, joilla on 2 000–19 999 asukasta: 19 minuuttia (80 prosenttia)
- alueille, joilla on vähemmän kuin 2 000 asukasta: 30 minuuttia (80 prosenttia)

Viimeisen vaatimuksen osalta on todettu, että joillain alueilla vaatimusta on vaikea täyttää, sillä on vaikeaa ennakoida, missä tapauksia ilmenee harvoin. Norjassa on määritelty erilliset vaatimukset myös poliisipiiriä kohden.

Heidän toimintavalmiusaikatavoitteensa ovat sidottuja väestötiheyteen ja yllä mainittujen kategorioiden mukaisesti on asetettu erilaiset tavoitteet kaupunkeja, taajamia ja maaseutua koskien. Lisäksi jokaiselle kategorialle on asetettu vaatimukset 80 prosentille ja 50 prosentille. Heidän mukaansa ei ole tarkoituksenmukaista käyttää samoja vaatimuksia alueille, joilla on vähän ihmisiä ja isoille kaupungeille. Norjassa on otettu huomioon vaikea ennakoitavuus sen osalta, milloin esimerkiksi liikenneonnettomuuksia tai tulipaloja sattuu pienemmissä paikoissa ja tästä syystä myös resurssien tarkoituksenmukainen sijoittaminen on haastavampaa.

5.6. ISLANTI

Islannissa käytetään Standby AB:n Carat-ohjausjärjestelmää (Carat Control System), joka on yhteydessä LÖKE-nimiseen valtakunnalliseen poliisin järjestelmään. Useimmissa poliisin partioautoissa on LÖKE:n mobiiliversiolla varustetut tablettitietokoneet, joiden avulla poliisimiehet pystyvät raportoimaan, milloin he lähtevät tehtävälle ja milloin saapuvat tapahtumapaikalle. Islannissa asian suhteen ollaan vielä aloitusvaiheessa ja poliisin keskuudessa on käynnissä keskusteluja siitä, miten voitaisiin löytää paras ratkaisu mittaamiselle. Lisäksi on havaittu, etteivät poliisimiehet käytä järjestelmää, sillä järjestelmän käytöstä esitettyjen tulosten perusteella huomattavassa osassa tehtäviä on raportoitu ainoastaan tehtävälle lähteminen.

5.7. VIRO

Virossa toimintavalmiusaika-termi on määritelty samalla tavoin kuin Suomessa. Toimintavalmiusaika alkaa siitä hetkestä, kun johtokeskus välittää puhelun poliisipartiolle ja päättyy siihen, kun poliisipartio saapuu tapahtumapaikalle ja ilmoittaa tästä johtokeskukselle.

Toimintavalmiusajat mitataan automaattisesti johtokeskuksen SOS-tietojärjestelmän avulla. Päivystäjä yhdistää partion puheluun sähköisesti ja tämä on se hetki, kun toimintavalmiusajan mittaaminen alkaa. Kun partio saapuu tapahtumapaikalle, se lähettää radion kautta ilmoituksen saapumisestaan ja tällä hetkellä toimintavalmiusajan mittaaminen loppuu. Tulevaisuudessa Virossa haluttaisiin tallentaa partion saapumisaika partioajoneuvossa olevan e-poliisi-laitteen kautta. Mikäli useat partiot vastaavat puheluun, lasketaan aika siitä, kun ensimmäinen partio saapuu tapahtumapaikalle. Tietojärjestelmät tuottavat päivittäisen raportin kaikista puheluista sekä sähköisen selonteon. Raporteissa voidaan suodattaa toimintavalmiusaikoja päivämäärän, poliisiaseman ja puhelun prioriteetin perusteella (Alfa, Bravo, Charlie).

Tietojärjestelmä rekisteröi seuraavat tiedot:

1. puheluun vastaamisen aika (alku ja loppu)
2. tapauksen tallennusaika (tallennuspainike)
3. resurssien löytymisen aika (aika, jolloin puhelu siirrettiin partiolle)
4. aika, jolloin partio vastaanotti puhelun johtokeskuksesta (partio)
5. partion tehtävälle lähtemisen hetki (partio)
6. partion saapuminen tapahtumapaikalle (partio)
7. partion vapautuminen tapahtumapaikalta (partio)

Kohdasta 5. alkaen aikojen määrittäminen on mahdollista kahdella tavalla. Määrittämisen voi tehdä joko päivystäjä tietojärjestelmässä tai partio radioaseman kautta statuspainiketta painamalla.

Virossa ei nykyisin ole valtakunnallisesti määriteltyjä enimmäistoimintavalmiusaikoja. Vuodesta 2020 alkaen he ovat kuitenkin antaneet poliisiasemille enimmäistoimintavalmiusajat aikakriittisiin puheluihin (Bravo ja Charlie). Heidän toimintavalmiusaikansa eivät ole sidottuja esimerkiksi väestötiheyteen eikä heillä nykyisin ole asetettu erilaisia tavoitteita kaupunkeja, taajamia ja maaseutua koskien. Tulevaisuutta ajatellen he ovat ottaneet huomioon, että saattaa olla alueita, joilla poliisi ei saavuta toivottua aikaa. Ongelma on heille vakava ja siihen on vaikea löytää hyviä ratkaisuja.

Heillä ei nykyisin ole muita toimintavalmiusaikoihin liittyviä tavoitteita. Sen sijaan muut tavoitteet liittyvät toiminta-alueisiin ja resursseihin, esimerkiksi liikennevalvonnassa työskenneltyihin tunteihin ja keskimääräiseen partioiden lukumäärään päivää kohden.

6. TOIMINTAVALMIUSAIKAAN VAIKUTTAVAT SEIKAT

6.1. RESURSSIT JA NIIDEN VAIKUTUKSET TOIMINTAVALMIUSAIKAAN

Kuten raportin alaluvussa 3.1 on todettu, poliisin toimintavalmiuteen vaikuttaa keskeisesti muun muassa käytettävissä oleva partioresurssin määrä, poliisipartioiden sijainti sekä hälytystehtävien määrä ja etäisyys.

Suomessa oli vuonna 2019 20 kuntaa, joissa A-kiireellisyysluokkien keskimääräinen toimintavalmiusaika oli yli 40 minuuttia:

2019	A-kiireellisyysluokan hälytystehtävät	
	Toimintavalmiusaika	Tehtävälukumäärä
Enontekiö	107,5	8
Utsjoki	67,5	4
Halsua	61,1	5
Pello	55,8	22
Keitele	55,3	7
Pyhäntä	50,7	13
Hailuoto	49,2	4
Rautavaara	47,7	18
Kolari	47,5	47
Savukoski	46,9	6
Puolanka	45,9	29
Lestijärvi	45,7	4
Perho	44,7	26
Soini	42,8	18
Puumala	42,5	25
Pielavesi	42,4	60
Posio	42,2	33
Vesanto	41,6	15
Tervo	41,1	10
Luhanko	40,5	2

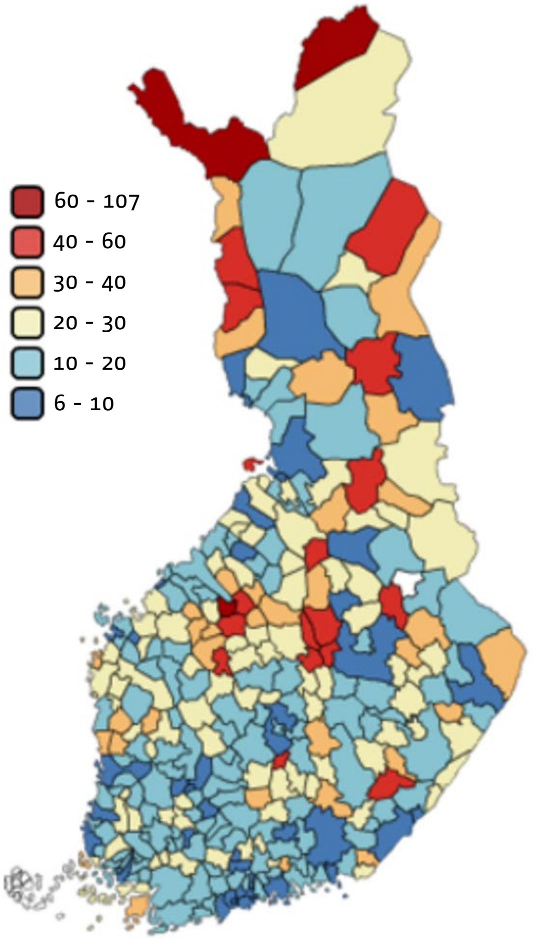

Jos kyseisten kuntien alueella haluttaisiin parantaa A-kiireellisyysluokan tehtävien toimintavalmiusaikaa asettamalla kunnan alueelle yksi ympärivuorokautinen poliisin hälytyspartio, se edellyttäisi merkittäviä resurssilisäyksiä nykytilanteeseen nähden. Toisaalta vuosittaiset kiireellisten tehtävien määrät kyseisissä kunnissa ovat varsin vähäiset.

Yhden ympärivuorokautisen poliisipartion toiminta yhdessä kunnassa edellyttää 14 poliisimiestä ja kahta poliisiautoa. Jos 24/7 partiotoiminto haluttaisiin järjestää 20 kuntaan, se tarkoittaa yhteensä 280 poliisimiehen ja 40 poliisiauton lisäystä nykytilanteeseen. Tällaisesta resurssilisäyksestä aiheutuisi 19 000 000 €:n kustannus, josta 15 400 000 € on vuosittainen henkilöstökulu.

Vaihtoehtoinen malli toimintavalmiusaikojen parantamiseen on resursoida tiettyihin poliisilaitoksiin ”HARVA-partioita”, joiden avulla pystytään suuntaamaan enemmän partiotoimintaa

harva-alueille. Erityisen paljon harva-alueita on Itä-Suomen, Pohjanmaan, Oulun ja Lapin poliisilaitosten alueilla. Esimerkiksi kahden 24/7 toiminnassa olevan lisäpartion resursointi kaikkiin edellä mainittuihin poliisilaitoksiin edellyttäisi yhteensä noin 120 poliisimiehen ja noin 16 auton lisäyksen. Tämän resursoinnin kustannus olisi noin 8 000 000 € vuodessa. Tämä edellä kuvattu kustannusarvio ei sisällä poliisimiesten henkilö- ja partiokohtaisia varusteita.

6.2. MUUT OLOSUHTEET

Poliisin toimintavalmiusaikaan vaikuttavat useat eri tekijät. Hälytystehtävät hoidetaan kiireellisyysjärjestyksessä siten, että A-kiireellisyysluokan tehtävät menevät muiden tehtävien edelle. Tällaisia A-kiireellisyysluokan tehtäviä ovat esimerkiksi hengen ja terveyden suojaan liittyvät tehtävät. Tarvittaessa poliisipartio keskeyttää meneillään olevan B- tai C-kiireellisyysluokkaan kuuluvan tehtävän ja lähtee hoitamaan A-luokan hälytystehtävää. Kenttäjohtajan yksi keskeisimpiä tehtäviä päivittäisen työn johtajana onkin seurata meneillään olevia hälytystehtäviä ja tarvittaessa priorisoida tehtävien suorittamisjärjestystä.

Maantieteellinen toimintaympäristö vaikuttaa keskeisesti poliisin toimintavalmiusaikaan. Poliisivankilatoimintoja ei ole jokaisella poliisiasemalla, joten muun muassa poliisin kiinniottamien asiakkaiden kuljetusmatkat muodostuvat joillain alueilla varsin pitkiksi. Merkittävä osa poliisin toimenpiteistä edellyttää erilaisia kirjallisia toimenpiteitä poliisin tietojärjestelmiin. Osa kirjauksista on tarkoituksenmukaista tehdä poliisiasemilla, missä partioilla on paremmat olosuhteet kirjausten tekemiseen sekä erilaisten näytteiden ottamiseen ja taltioimiseen siten, että kaikkien osallisten oikeusturvanäkökulmat tulee asianmukaisesti huomioitua. Partioiden suorittaessa kirjallisia töitä poliisiasemalla, eivät he pääsääntöisesti ole käytettävissä hälytystehtävien hoitamiseen, ellei kyseessä ole A-luokan hälytystehtävä.

Vuosien saatossa on tullut merkittävä määrä erilaisia säädöksiä, jotka ohjaavat poliisin toimintatapoja. Myös poliisin tehtävät itsessään ovat monimutkaistuneet ja niiden hoitamiseen käytettävä aika on kasvanut. Poliisipartiot ovat entistä pidempään kiinni tehtävien hoitamisessa, jolloin heillä on entistä vähemmän niin sanottua vapaasti ohjattavaa työaikaa kohdennettavaksi niille alueille, joissa ei ole juuri sillä hetkellä meneillään hälytystehtäviä.

Poliisi hoitaa vuosittain noin miljoona hälytystehtävää. Kaikki tehtävät – A, B ja C – ovat poliisitehtäviä, jotka hoidetaan samoilla resursseilla. Valvonnan suorittamisessa haasteena on se, että sen tarve ajoittuu kiireellisten hälytystehtävien kanssa samaan aikaan. Painopisteaikoina ei välttämättä ole mahdollista suorittaa valvontatehtäviä, koska samaan aikaan on hoidettavana hälytystehtäviä, jotka keskittyvät suuriin asuintaajamiin. Vastaavasti ei ole tarkoituksenmukaista valvoa keskellä yötä tyhjiä katuja. Poliisin keskeisiä tehtäviä ovat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen. Poliisin suorittama valvonta on oleellinen osa tätä työtä.

Viime vuosien suuntaus on ollut yhden kosketuksen periaatteen korostaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli hälytystehtävään liittyvä rikkomus- tai rikosasia pystytään hoitamaan alusta loppuun yhdellä kertaa, tehtävällä oleva poliisipartio hoitaa asian. Kansalaisen näkökulmasta menettely on tarkoituksenmukaista, sillä asia tulee hoidettua yhdellä kertaa loppuun saakka. Yhden kosketuksen periaate myös vähentää rikostorjuntasektorille menevien rikosten lukumäärää ja siten vapauttaa rikostorjuntasektorin resursseja pitkäkestoisempien rikosten tutkintaan. Nämä yhden kosketuksen asiat sitovat hälytyspartioita pitkäksi aikaa, jolloin ne eivät ole käytettävissä hälytystehtävien hoitamiseen. Tällaisia yhden kosketuksen asioita ovat yleensä erilaiset suppean esitutkinnan piiriin kuuluvat rikos- tai rikkomusasiat kuten esimerkiksi erilaiset liikenneonnettomuudet sekä alkoholirattijuopumukset. Suppean tutkinnan ja yhden kosketuksen jutuilla on myös iso merkitys poliisin tutkinta-aikoihin. Nämä nopeasti hoidettavat jutut lyhentävät kaikkien rikosten tutkinta-aikaa merkittävästi. Tätä hälytyspartioiden kasvanutta rikostutkinnan suorittamiseen kuluvaa aikaa ei ole kuitenkaan huomioitu hälytystoiminnan resursseissa.

7. TOIMINTAMALLEJA JA KEINOJA TOIMINTAVALMIUSAIKOJEN LYHENTÄMISEKSI

7.1. YLEISESTI TOIMINTAVALMIUSAIKOJEN LYHENTÄMISESTÄ

Poliisin tulisi kyetä kehittämään harvaan asuttujen alueiden palveluita erityisesti hälytystehtävien osalta, mutta mahdollisuuksien mukaan lisäämään myös valvontaa tällaisilla alueilla tarkoituksenmukaisella tavalla. Palveluiden tason määrittelee pitkälti poliisille tulevina vuosina kohdennettavat henkilö-, taloudelliset sekä materiaaliset resurssit. Nykyisenkaltaisella resurssimäärällä palveluiden merkittävä parantuminen harvaan asutuilla seuduilla koko maassa ei liene kovin todennäköistä.

Vaikka hälytystehtäviä harvaan asutulla alueella on melko vähän eikä valvonnan tarvekaan ole jatkuvaa, tulee näitä palveluita sinne tuottaa. Myös poliisin läsnäolo, edes satunnaisesti, tuo yleensä asukkaille myönteistä tunnetta turvallisuudesta kyseisellä alueella. Realismia on kuitenkin se, että toiminnallinen tarve ja kysyntä valvonta- ja hälytyspalveluille on selkeästi suurinta taajaan asutuilla alueilla ja kaupungeissa. Nämä tekijät väistämättä määrittelevät nyt ja tulevaisuudessa poliisin toiminnan prioriteetin. Mutta kuten todettua, harvaan asutuille alueillekin näitä palveluita tulee tuottaa, koska tarve joka tapauksessa on olemassa. Sen tulee tapahtua tarkoituksenmukaisella tavalla kulloinkin olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintaa tulisi tältä osin pyrkiä tehostamaan esimerkiksi kenttätoiminnan johtamista kehittämällä, partioiden tietojohtoisuuteen perustuvalla kohdentamisella harva-alueille, teemaluonteisella valvonnalla, poliisilaitosten välistä yhteistoimintaa lisäämällä, yhteistoiminnan tehostamisella Rajavartiolaitoksen kanssa sekä mahdollisuuksien mukaan vaihtoehtoisia toimintamalleja kehittämällä.

Tulee selvittää, miten poliisin palvelut, erityisesti valvonta- ja hälytyspalvelut voidaan tuottaa kansalaisille laadukkaasti ja mahdollisimman tehokkaasti alueilla, joissa lähin poliisiasema sijaitsee etäällä ja tehtävämäärät ovat pieniä. Kyseeseen voivat tällöin tulla vaihtoehtoiset toimintamallit, kuten poliisin palveluautot, siirrettävät poliisiasemat, dronet, asuntoautot, helikopterit, robotit tai erilaiset muut teknologian mahdollistamat ratkaisut. Tällöin ainakin joku osa poliisitehtävistä voitaisiin hoitaa niin sanotusti etänä, kuten jo tällä hetkellä hoidetaan tietyntyyppisiä hälytystehtäviä puhelimitse. Poissuljettua ei liene sekään, että osa hälytystehtävistä voitaisiin hoitaa vaikkapa dronen avulla puhe- ja näköyhteydellä etänä poliisiasemalta tai poliisiautosta, joka sijaitsee kaukana kohteesta.

A-kiireellisyysluokan tehtävät ovat pääsääntöisesti tehtäviä, joita ei pystytä työturvallisesti hoitamaan niin sanotulla ”vajaalla partiolla”, jolla tarkoitetaan yhden poliisimiehen partiota.

Poliisin toimintavalmiusaikojen parantaminen edellyttää pitkien etäisyyksien maassa uusia ratkaisuja nopeiden kulkuyhteyksien kehittämiseksi. Monessa maassa, esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa, on hankittu liikkumista nopeuttamaan ja muutoinkin operatiivisen toiminnan tehokkuutta lisäämään helikopterikalustoa. Tätä mahdollisuutta tulisi myös Suomessa vakavasti selvittää. Nopeista ilmayhteyksistä on erityisen paljon hyötyä nykyiseen ajoneuvoilla toteutuvaan toimintavalmiuteen verrattuna harvempaan asutuilla seuduilla suoritettavissa hälytystehtävissä sekä erilaisissa valvonta- ja etsintätehtävissä.

7.2. KIINNIOTETTUJEN VARTIOINTIIN JA KULJETUKSIIN KÄYTETYN TYÖAJAN VÄHENTÄMINEN

Poliisin ottaa vuosittain noin 80 000 henkilöä kiinni joko poliisilain tai pakkokeinolain perusteella. Näihin vapaudenmenetyksiin liittyy lähes aina myös jonkinlainen henkilökuljetuksen tarve, jonka pääasiassa suorittaa poliisin valvonta- ja hälytystehtävien hoitamiseen kohden-

nettu partio. Tällaisten poliisin niin sanottujen omien asiakkaiden lisäksi poliisivankilaan sijoitetaan vankeinhoidon asiakkaita, jotka ovat menossa esimerkiksi oikeudenistuntoon. Näiden poliisivankilaan sijoitettujen käräjävankien osalta poliisi vastaa heidän kuljettamisestaan ja vartioinnistaan oikeusistunnon ajan. Esitutkinta-, pakkokeino- ja tutkintavankeuslakien uudistusten yhteydessä mahdollisuuksia säilyttää tutkintavankeja poliisin tiloissa on rajoitettu merkittävästi. Nämä ja valmisteilla olevat muutokset tulevat lisäämään poliisin suorittamia kuljetustehtäviä entisestään. Tällaiset erilaiset ”pakolliset” kuljetukset sekä käräjävartioinnit vaikuttavat merkittävästi poliisin käytettävissä olevaan päivittäistoiminnan resurssiin. Erityisen haasteelliseksi asian tekee se, että työvuorolistojen suunnitteluvaiheessa ei pääsääntöisesti ole tiedossa tulevia käräjäistuntoja, joissa poliisin pitää vartiointia tai kuljetuksia suorittaa, jolloin asiaan ei pystytä ennakolta varautumaan resurssien osalta.

Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella aloitettiin huhtikuussa 2019 kokeilu, jossa palkattiin kaksi määräaikaista vartijaa perusvahvuuteen lisää ja vartijaryhmän tehtäväksi määrättiin vapautensa menettäneiden kuljetukset. Kokeilu kohdennettiin Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueelle. Kokeilun tarkoituksena on lyhentää toimintavalmiusaikoja kyseisellä kenttäjohtoalueella. Vartijoista kootun kuljetuspartion (niin sanottu KOPPI-partio) tehtävänä on kiinniotettujen kuljetukset Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueen sisällä (kiinniotettujen noutoja poliisipartiota vastaan ajaen kenttäjohtoalueen ”reuna-alueilta”, käräjäkuljetukset, käräjävartioinnit, lääkärissä käyttämiset ynnä muut) sekä kuljetukset Seinäjoen poliisivankilasta Vaasan vankilaan ja muut pidemmät kuljetukset muun muassa Joutsenon säilöönottokeskukseen. Näistä kuljetuksista sekä käräjävartioinneista ovat aikaisemmin vastanneet poliisin hälytyspartiot.

Aikavälillä 8.4.2019–5.1.2020 KOPPI-partio on osallistunut 238 poliisitehtävään. Varsinaisia kuljetustehtäviä näistä on ollut 184 kappaletta. Tehtävistä on kertynyt 25 592 ajokilometriä. Kun kuljetuspartiossa olevat vartijat eivät ole sidottuna kuljetustehtäviin, he osallistuvat normaalisti vartiointitehtäviin poliisivankilassa. Suurin hyöty kuljetuspartioista näyttää olevan päivävuoroissa, jolloin on käräjäistuntoja, kuljetuksia poliisivankilasta vankilaan ja erilaisia pitkiä kiinniotettujen kuljetuksia poliisilaitosten välillä. Tämä vapauttaa hälytyspartioiden työaikaa varsinaisiin hälytystehtäviin.

Kokeilujakson aikana Etelä-Pohjanmaan kenttäjohtoalueen toimintavalmiusajat ovat lyhentyneet. Samaan aikaan Pohjanmaan kuljetuspartiokokeilun kanssa hätäkeskuslaitos on ottanut käyttöön Erica-järjestelmän. Varmuudella ei voida sanoa, mikä osuus toimintavalmiusajan muutoksista johtuu Erica-järjestelmästä ja mikä osuus johtuu kuljetuspartiokokeilusta. On kuitenkin selvää, että ilman erillistä kuljetuspartiota heidän suorittamansa kuljetustehtävät ja käräjäoikeuden vartiointitehtävät olisivat tulleet hälytyspartioiden hoidettavaksi.

Ollakseen kustannustehokasta toimintaa tulisi kuljetuspartiot sijoittaa sellaisiin poliisivankiloihin, joissa asiakasvolyymi on riittävän iso. Kuljetuspartioilla ei pystytä kattamaan toimintaa 24/7, joten työvuorot tulisi räätälöidä pääsääntöisesti sellaisiin ajankohtiin, kun kokemusperäisesti tiedetään kuljetustehtäviä olevan eniten. Käytännössä tämä tarkoittaa päivävuoroja arkipäivisin.

7.3. KAUPUNKIKAMERAT

Tietotekniikan kehittyminen tuo uusia mahdollisuuksia vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen, kasvattaa kiinnijäämisriskiä ja siten vähentää rikoksia ja häiriöitä. Kaupunkikamerojen lisääminen erilaisiin häiriökohteisiin ja kameroiden olemassaolosta tiedottaminen on omiaan vähentämään yleisten paikkojen häiriöiden määrää. Samalla myös poliisin hälytystehtävien lukumäärä laskee ja poliisi pystyy suuntaamaan vapaasti ohjattavaa työaikaansa entistä laajemmalle alueelle.

Kaupunkikameroiden lisäämisessä tulee tehdä tiivistä yhteistyötä kaupunkien kanssa. Kaupunkien tehtävänä on hankkia kamerat sekä niihin liittyvät järjestelmät. Kaupunkikameroiden tulisi olla tallentavia ja etäohjattavia. Poliisilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus seurata näitä kameroita esimerkiksi poliisin johto- ja tilannekeskuksista käsin. Tämä edellyttää poliisin johto- ja tilannekeskuksen tietotekniseen kehittämiseen suunnattua rahoitusta, jolla voidaan varmistaa, että kaikissa johto- ja tilannekeskuksissa on riittävän tehokkaat ja nykyaikaiset tekniset valmiudet seurata kaupunkikameroita.

Kameroiden käyttömahdollisuudet myös harva-alueen taajamissa tulee selvittää.

8. TIETOJOHTOINEN POLIISITOIMINTA

8.1. TIETOJOHTAMISEN MÄÄRITTELY

Tietojohtamiselle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä käsitettä tai määritelmää. Yhden määritelmän mukaan tietojohtaminen on periaatteita ja tekniikoita, prosesseja ja käytäntöjä, joiden mukaan tiedon ja tietämyksen luominen, haku ja levittäminen sekä hyödyntäminen organisaatiossa ja sen verkoissa on järjestetty.

Tietojohtamisen tehtävänä on muodostaa kokonaiskuva organisaation hallussa olevasta tiedosta ja valjastaa se palvelemaan organisaation toimintaa. Organisaation tietoresurssien tehokkaasta johtamisesta on tullut keskeinen tekijä organisaation suorituskyvyn kehittämisessä. Tietojohtaminen tarjoaa monia käytäntöjä, joiden avulla voidaan varmistaa organisaation suoriutumiskyky ja tehostaa sen toimintaa.

Tietojohtoinen poliisitoiminta on jossain määrin samaistettu tai mielletty analyysitoiminnan kanssa samaksi, mutta tietojohtoinen poliisitoiminta tulisi ymmärtää laajempana kokonaisuutena, jonka yksi keskeinen osa on analyysitoiminta. Tietojohtoinen poliisitoiminta tulisi ymmärtää päätöksentekijän ja tiedontuottajan välisenä yhteistyönä, jossa toimintaa ohjaavat ja määrittävät poliisiorganisaation kokonaisvaltaiset tavoitteet. Tietojohtoisesta poliisitoiminnasta puhuttaessa on keskeistä tehdä ero puhtaan rikosanalyysin ja tietojohtoista poliisitoimintaa tukevan analyysin (tiedusteluanalyysin) välillä. Suunnatakseen toimintojaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti poliisin tulee pyrkiä olemaan tietoinen myös muista uhkista kuin vain jo tapahtuneista rikoksista.

8.2. TIETOJOHTOISEN POLIISITOIMINNAN KEHITTÄMINEN VALVONTA- JA HÄLYTYSTOIMINNASSA

Toimintavalmiusaikatyöryhmän työskentelyn aikana huomattiin, että yhtä pohdinnassa mukana ollutta tarkastelumallia (alaluvun 9.6 malli) voitaisiin käyttää tietojohtoisen poliisitoiminnan ohjaustyökaluna. Tämä työkalu on yksi uusi elementti, joka tulisi ottaa käyttöön valtakunnallisesti.

Työkalun avulla on mahdollista tarkastella poliisin hälytystehtävien sijaintia kartalla. Kartalla voidaan ladata erilaisia tausta-aineistoja tai karttakerroksia, joita voidaan hyödyntää tehtävätiedon analysoinnissa. Kartan taustamateriaalissa voidaan käyttää esimerkiksi kuntarajoja, poliisilaitosalueita, tiekarttoja, poliisin toimipisteiden sijaintia ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) avoimia paikkatietoaineistoja, jotka sisältävät tietoa esimerkiksi väestöstä, asutuksesta ja rakennustiheydestä. Tiedon analysoiminen tällä tavoin mahdollistaa sen, että hälytystehtävien painottumista tietyille alueille voitaisiin ennakoida paremmin. Ennakoitavuuden ansiosta poliisin toimintaa voidaan ohjata tietojohtoisesti oikeisiin kohteisiin.

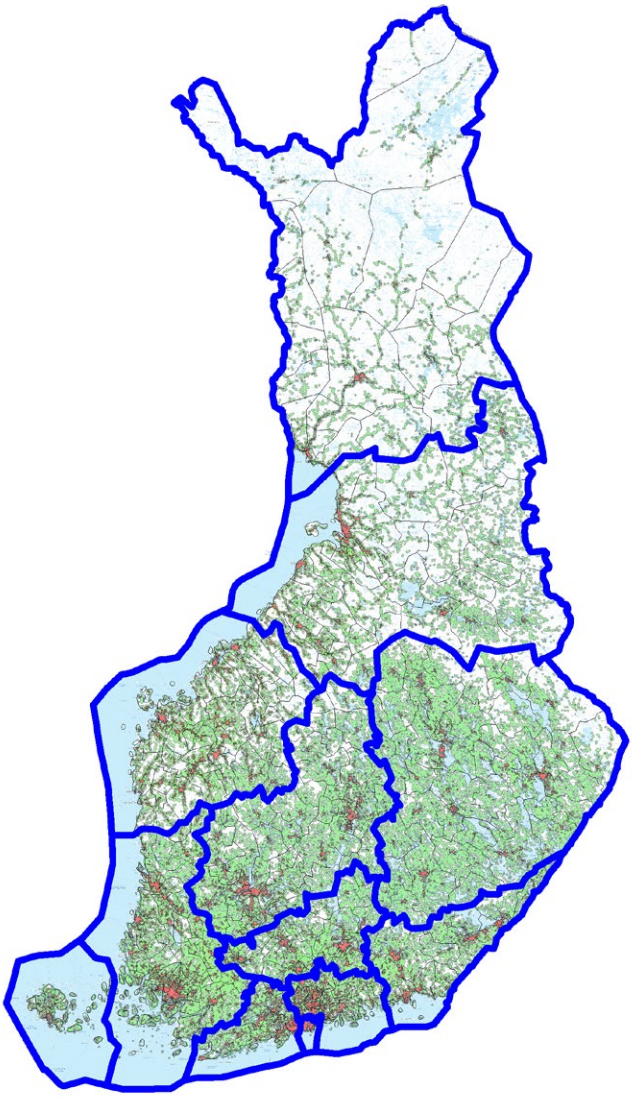

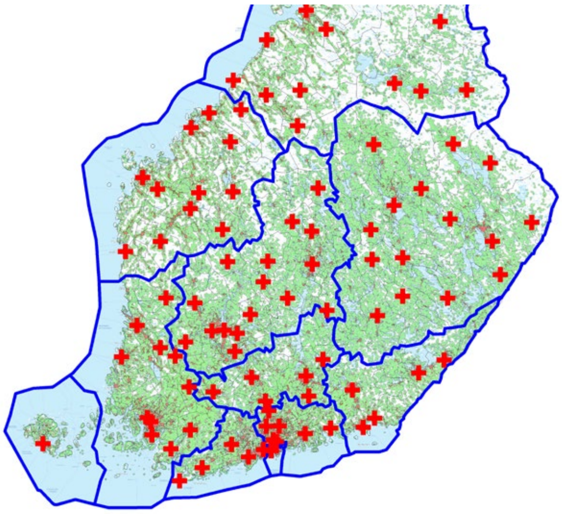

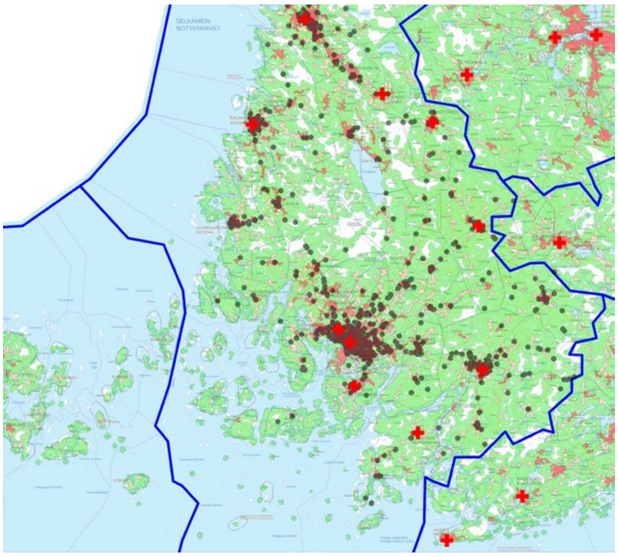

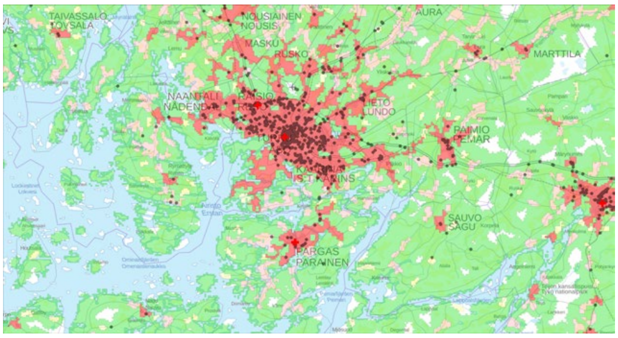

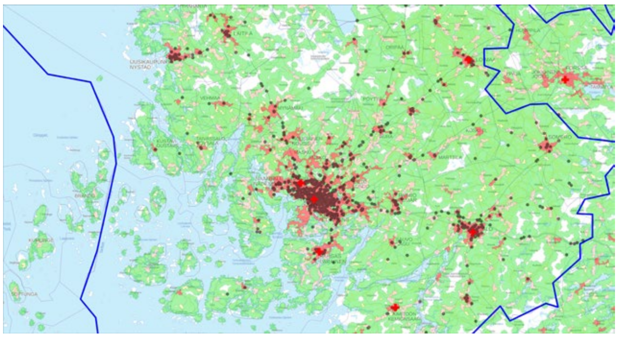

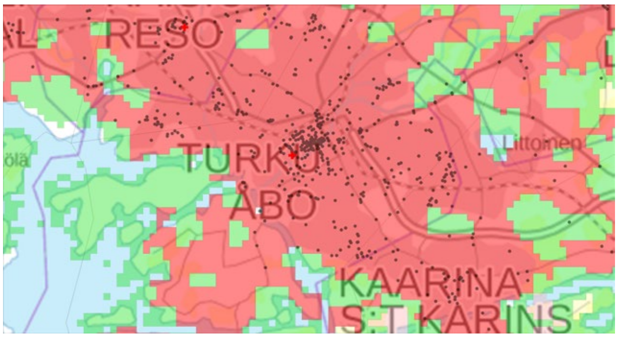

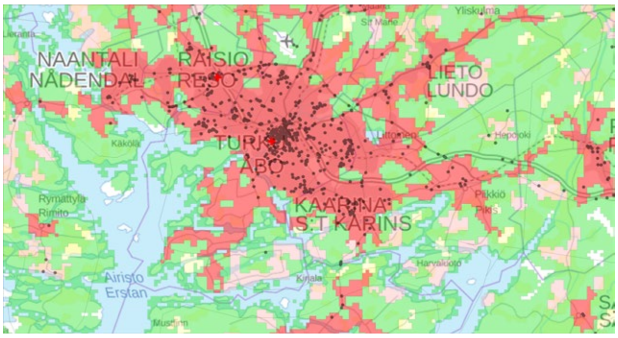

Yllä olevissa kuvissa punaisella värillä on merkitty taajaan rakennetut alueet. Punaiset ristit ovat poliisin toimipisteitä ja mustat pisteet A-kiireellisyysluokan hälytystehtäviä.

9. MILLÄ TAVOIN TOIMINTAVALMIUSAIKOJA TULISI JATKOSSA TARKASTELLA

Poliisin toimintavalmiusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, joka tehtävän vastaanottamisesta kestää siihen, kun poliisi on hälytyskohteessa valmiina toimimaan. Todettiin, että toimintavalmiusaikaa lasketaan jatkossa vain kiireellisille hälytystehtäville (A-kiireellisyysluokka), koska näissä tilanteissa korostuu tarve nopeasti aloitettaville poliisin toimenpiteille.

Jatkossa B-kiireellisyysluokan tehtävien osalta puhutaan poliisin palvelukykyajasta. Palvelukykyaikaa mitataan toimintavalmiusajasta erillisenä ja sille asetetaan poliisilaitoskohtaiset tulostavoitteet.

Toimintavalmiusajan laskennan leikkaantuminen muutetaan jatkossa 480 minuutista 120 minuuttiin. Tämä tarkoittaa sitä, että tehtävän toimintavalmiusaika voi olla enintään 120 minuuttia ja yli menevä aika jää pois laskennasta. Tällä tavoin laskennassa saadaan huomioitua virheelliset kirjaukset tai tilanteet, joissa aikaleima puuttuu.

Työryhmällä oli käsittelyssä seitsemän erilaista mallia, joiden avulla toimintavalmiusaikaa voitaisiin jatkossa tarkastella.

9.1. NORJAN MALLI

Niin sanotussa Norjan mallissa riskialueet on jaettu kunkin kunnan asukasmäärän mukaisesti. Luokkia on yhteensä kolme ja niiden raja-arvot määrittyvät alla olevan taulukon mukaisesti. Poliisin hälytystehtäviä ja toimintavalmiusaikaa koskevat tiedot ovat vuodelta 2019. Tässä mallissa on hyödynnetty tehtävä- ja toimintavalmiusaikatietoja suoraan Poliisin tulostietojärjestelmästä (PolStat).

TAULUKKO 3. Toimintavalmiusaikojen tarkastelu ns. Norjan mallin mukaisesti

Riskialue	Toiminta-valmiusaika	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Yli 20 000 (punainen)	8,4	56	73,0 %	77,4 %
2000 – 19 999 (keltainen)	18,2	205	26,2 %	22,2 %
Alle 2000 (vihreä)	32,3	34	0,9 %	0,5 %

Norjan mallin mukaisessa jaottelussa suurin osa tehtävistä ja asukkaista osuu luokkaan, joissa kunnissa on yli 20 000 asukasta. Tässä riskiluokassa keskimääräinen toimintavalmiusaika oli myös lyhin. Seuraavaan luokkaan, johon kuuluvat kunnat, joiden asukasmäärä on välillä 2 000–19 999, kuuluu suurin osa Suomen kunnista. Kuitenkin asukkaista ja tehtävistä tähän luokkaan kuuluu vain noin neljännes. Keskimääräinen toimintavalmiusaika on tässä luokassa lähes 10 minuuttia edellistä luokkaa pidempi. Kolmanteen luokkaan kuuluvat kunnat, joissa on alle 2 000 asukasta. Tähän luokkaan asukkaista ja tehtävistä osuu vain alle 1 %. Keskimääräinen toimintavalmiusaika on lähes nelinkertainen verrattuna ensimmäiseen luokkaan.

Kartalla tarkasteltuna huomataan selkeästi, että suurin osa kunnista kuuluu tuohon keskimmäiseen luokkaan ja suurin osa Suomesta värjäytyy sen myötä keltaiseksi. Viereisessä karttakuvassa on A-kiireellisyyden tehtävien keskimääräiset toimintavalmiusajat siten, että mitä

Palaa sisällysluetteloon

vihreämpi kunta sen lyhyempi toimintavalmiusaika ja mitä punaisempi sitä pidempi. Kuten kuvasta voidaan huomata, niin ne kolmanteen riskiluokkaan sijoittuneet pienet kunnat, jotka näkyvät vasemman puoleisessa karttakuvassa vihreinä ovat punertavia toimintavalmiusaikaa esittävässä kartassa.

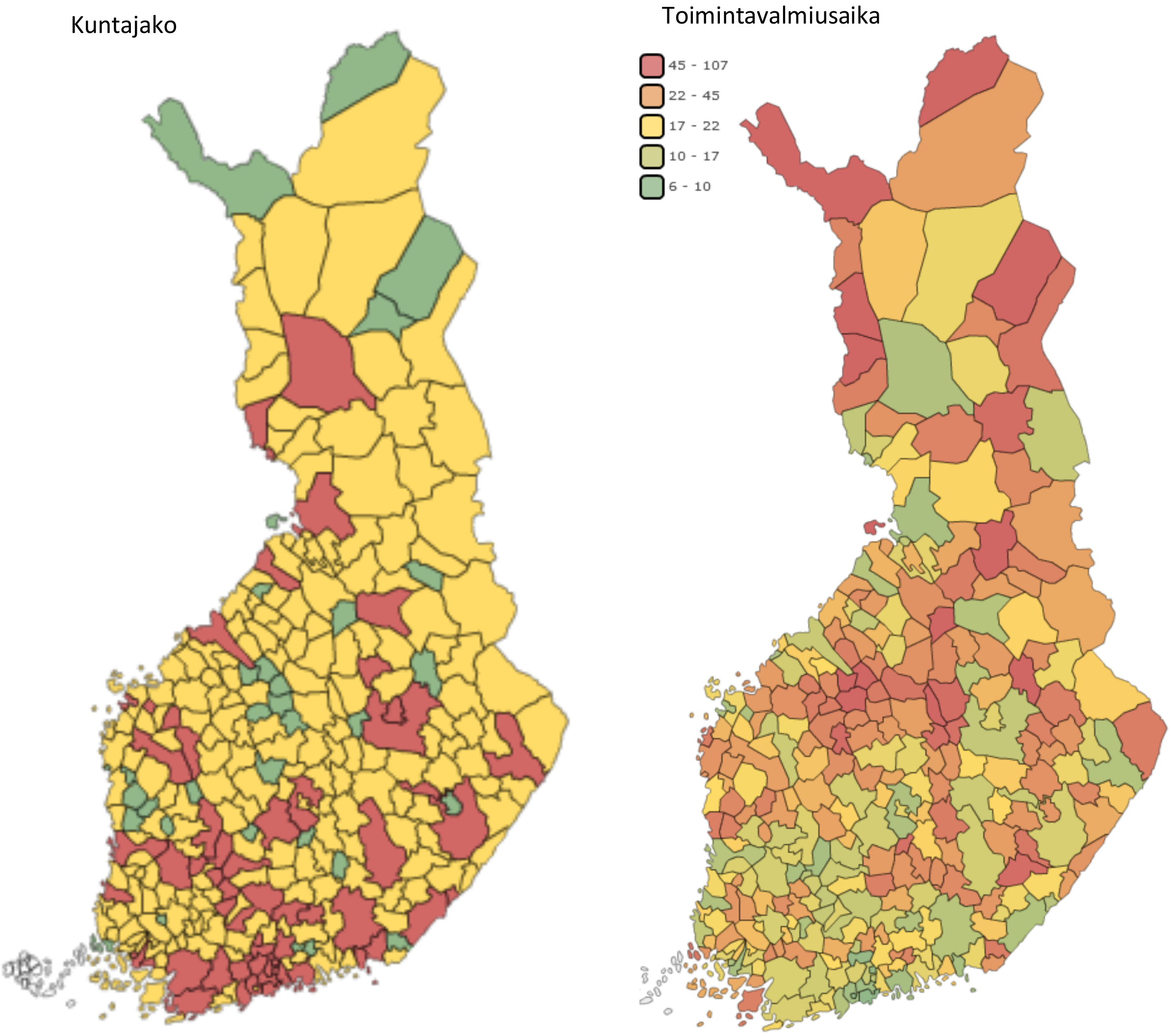

KARTTA 1. Vasemmalla ns. Norjan mallin mukainen ja oikealla toimintavalmiusaikoja kuvaava kartta.

Työryhmässä todettiin, että tämä jaottelu ei kuitenkaan ole riittävän tarkka, vaan suurin osa kunnista sijoittuu keskimmäiseen riskiluokkaan. Norjan mallin mukaiset asukasmääräjaottelut eivät myöskään saa suoraan tukea esimerkiksi Suomen Tilastokeskuksen luokitteluista.

9.2. KAUPUNKIMAINEN, TAAJAAN ASUTTU JA MAASEUTUMAINEN KUNTA

Seuraavaksi tarkasteluun otettiin edellisestä Norjan mallista hieman muokattu Suomen malli. Tässä mallissa kunnat on luokiteltu Tilastokeskuksen määritelmien mukaisesti kolmeen eri luokkaan. Nämä luokittelut ovat:

Kaupunkimaiset kunnat: Ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Taajaan asutut kunnat: Ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000.

Maaseutumaiset kunnat: Ne kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 sekä ne kunnat joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.

Poliisin hälytystehtäviä ja toimintavalmiusaikaa koskevat tiedot ovat vuodelta 2019. Tässä mallissa on hyödynnetty tehtävä- ja toimintavalmiusaikatietoja suoraan Poliisin tulostietojärjestelmästä (PolStat).

TAULUKKO 4. Toimintavalmiusaikojen tarkastelu kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta -jaottelulla

Riskialue	Toiminta-valmiusaika	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Kaupunkimainen kunta (punainen)	8,3	57	71,7 %	76,6 %
Taajaan asuttu kunta (keltainen)	15,3	65	15,5 %	13,6 %
Maaseutumainen kunta (vihreä)	23,2	173	12,8 %	9,8 %

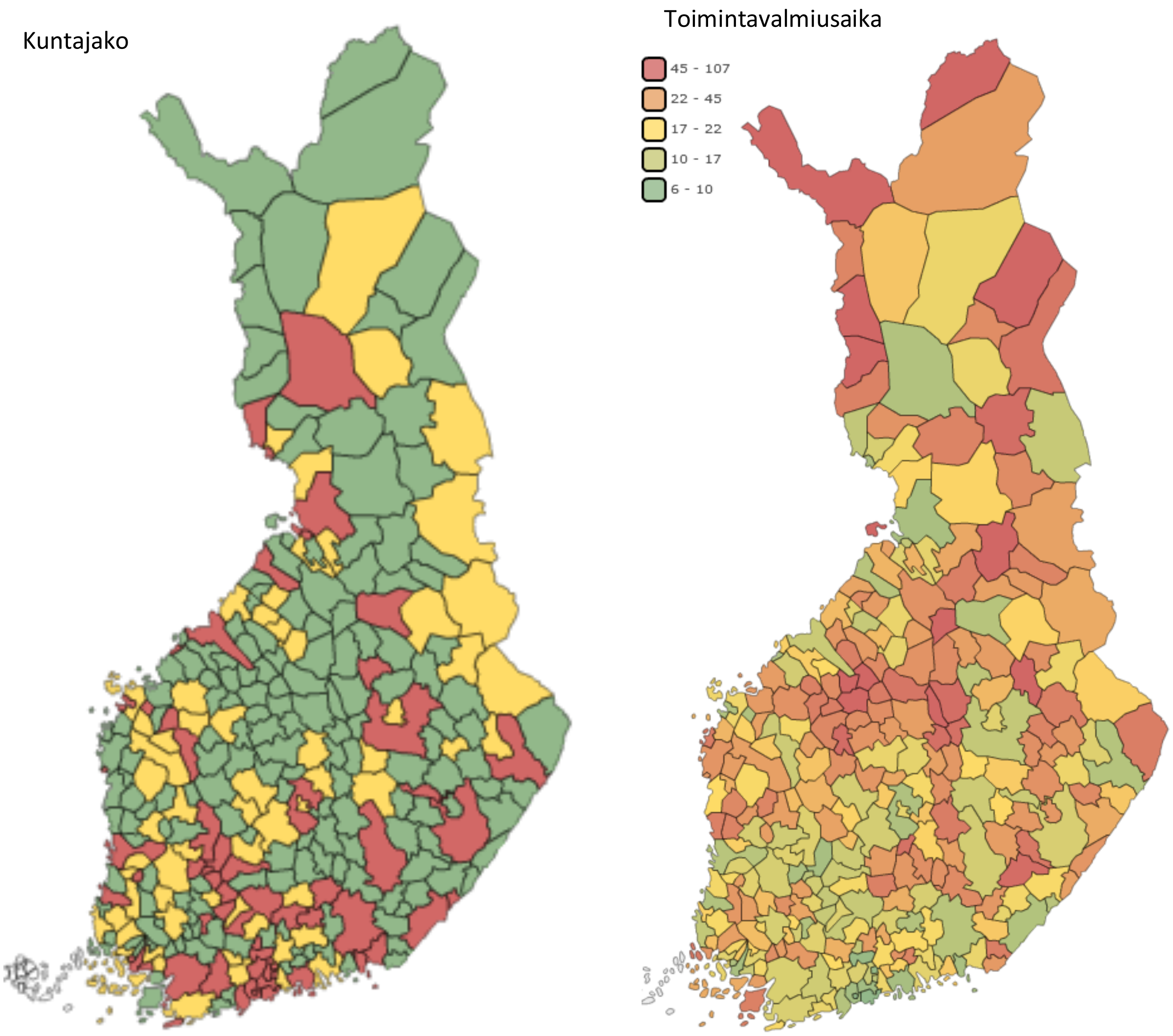

KARTTA 2. Vasemmalla kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta -jaottelun mukainen ja oikealla toimintavalmiusaikoja kuvaava kartta.

Tämä jaottelu todettiin työryhmässä edellistä paremmaksi, mutta tarkkuutta haluttiin vielä lisätä. Tätä jaottelua edelleen muokattiin vielä kahteen erilaiseen versioon.

9.3. KAUPUNKIMAINEN, TAAJAAN ASUTTU, MAASEUTUMAINEN KUNTA JA MAASEUTUMAISET KUNNAT, JOISSA ON OLLUT ENINTÄÄN 20 TEHTÄVÄÄ EDELLISEN VUODEN AIKANA

Tässä mallissa maaseutumaisista kunnista tehtiin kaksi luokkaa: 1) maaseutumaiset kunnat ja 2) maaseutumaiset kunnat, joissa on ollut enintään 20 tehtävää edellisen vuoden aikana. Näin saatiin tuotua lisää tarkkuutta maaseutumaisten kuntien jaotteluun.

TAULUKKO 5. Toimintavalmiusaikojen tarkastelu muokatulla kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta -jaottelulla, johon lisätty maaseutumainen kunta, jossa 20 tai alle A-tehtävää -luokka.

Riskialue	Toiminta-valmiusaika	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Kaupunkimainen kunta (punainen)	8,3	57	71,7 %	76,6 %
Taajaan asuttu kunta (oranssi)	15,3	65	15,5 %	13,6 %
Maaseutumainen kunta (vaalean vihreä)	22,6	124	10,9 %	9,1 %
Maaseutumainen kunta, jossa 20 tai alle A-tehtävää (vihreä)	31,1	49	1,9 %	0,7 %

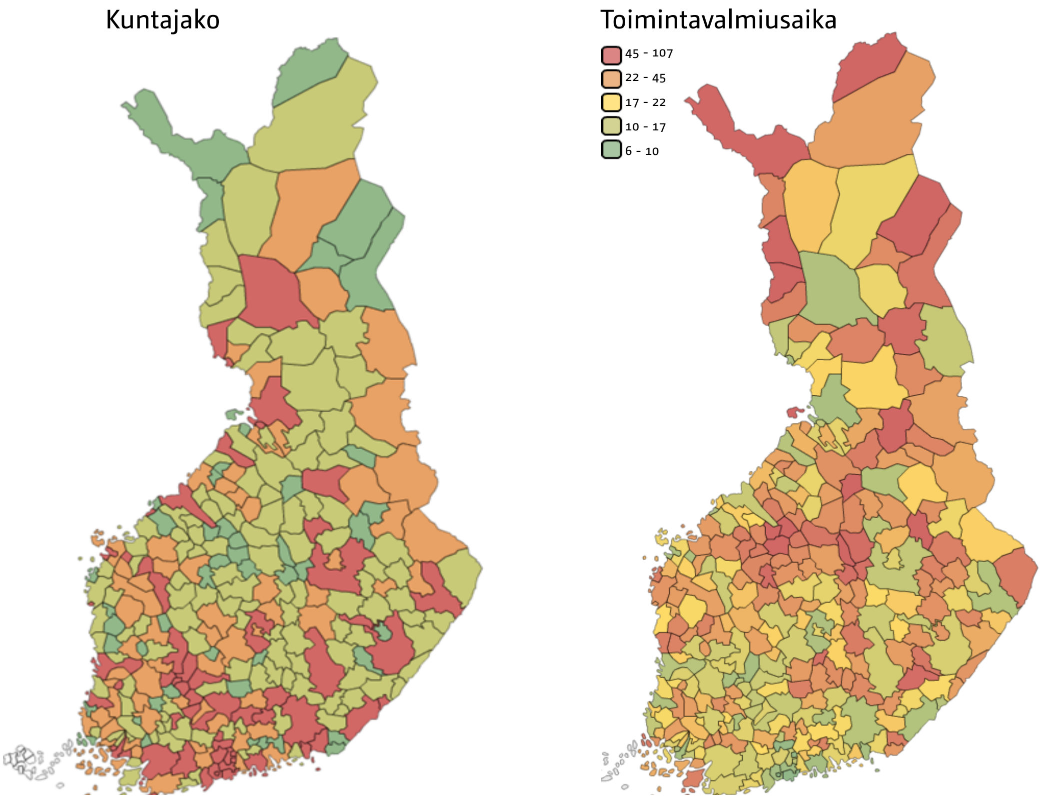

KARTTA 3. Vasemmalla kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta sekä maaseutumainen kunta, jossa 20 tai alle A-tehtävää -jaottelun mukainen ja oikealla toimintavalmiusaikoja kuvaava kartta.

Palaa sisällysluetteloon

Tässä mallissa saatiin näkyviin enemmän eroja maaseutumaisten kuntien osalta. Lisää tarkkuutta haluttiin myös kaupunkimaisten kuntien osalta, joten niistä päätettiin erottaa omaksi luokakseen isot kaupungit (yli 120 000 asukasta).

9.4. ISOT KAUPUNGIT, KAUPUNKIMAISET, TAAJAAN ASUTUT, MAASEUTUMAISET KUNNAT JA MAASEUTUMAISET KUNNAT, JOISSA ON OLLUT ENINTÄÄN 20 TEHTÄVÄÄ EDELLISEN VUODEN AIKANA

Tässä mallissa edellistä versiota muokattiin vielä siten, että kaupunkimaiset kunnat jaettiin kahteen luokkaan: 1) isot kaupungit (yli 120 000 asukasta) ja 2) kaupunkimaiset kunnat.

Riskialue	Toiminta-valmiusaika	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Isot kaupungit (punainen)	7,0	7	35,2 %	36,5 %
Kaupunkimainen kunta (oranssi)	9,4	50	36,5 %	40,0 %
Taajaan asuttu kunta (keltainen)	15,3	65	15,5 %	13,6 %
Maaseutumainen kunta (vihertävä)	22,6	124	10,9 %	9,1 %
Maaseutumainen kunta, jossa 20 tai alle A-tehtävää (vihreä)	31,1	49	1,9 %	0,7 %

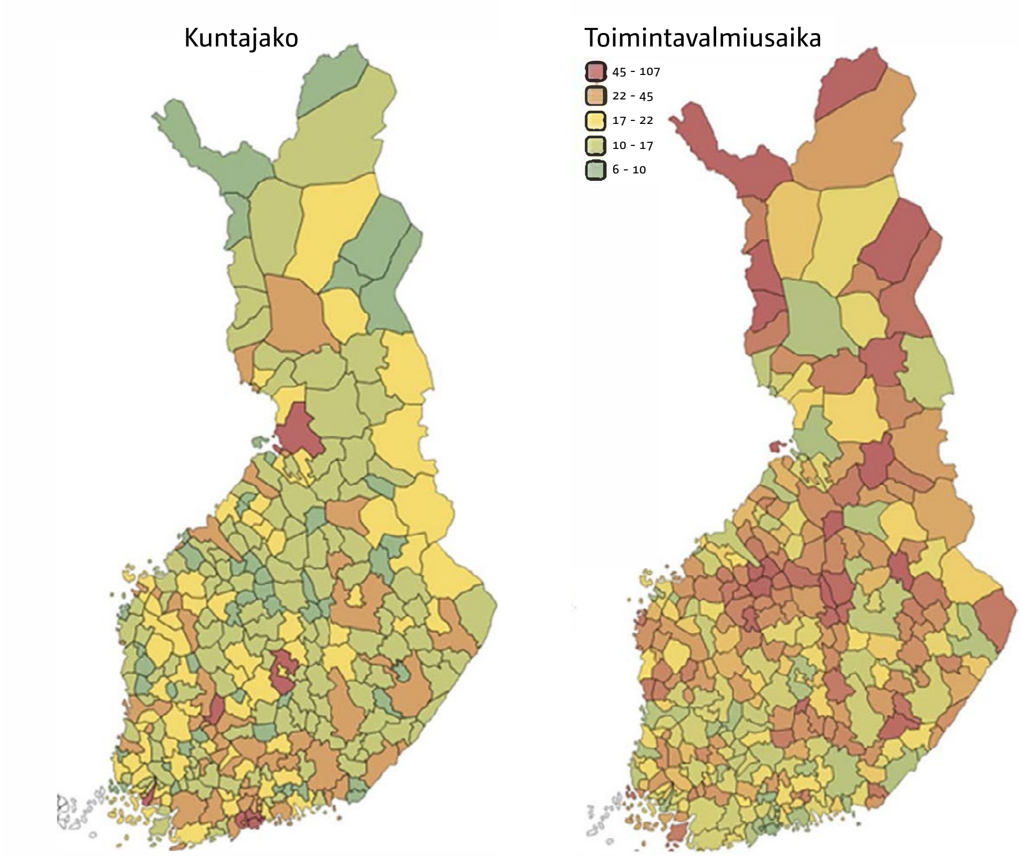

KARTTA 4. Vasemmalla iso kaupunki, kaupunkimainen, taajaan asuttu ja maaseutumainen kunta sekä maaseutumainen kunta, jossa 20 tai alle A-tehtävää -jaottelun mukainen ja oikealla toimintavalmiusaikoja kuvaava kartta.

Palaa sisällysluetteloon

Tässä mallissa todettiin 20 vuosittaista tehtävää kunnan alueella vuoden aikana liian alhaiseksi tehtävämääräksi sekä tehtävämäärien keskiarvot haluttiin laskea pidemmältä ajalta (5 v), jotta yhden vuoden vaihtelu tehtävämäärissä ei vaikuta liian merkitsevästi riskialueluokitteluun.

9.5. ISOT KAUPUNGIT, KAUPUNKIMAISET, TAAJAAN ASUTUT, MAASEUTUMAISET KUNNAT JA MAASEUTUMAISET KUNNAT, JOISSA ON OLLUT KESKIMÄÄRÄISESTI ENINTÄÄN 50 A-KIIREELLISYYDEN TEHTÄVÄÄ VUODESSA

Edellistä viisiluokkaista mallia jatkojalostettiin siten, että tehtävämäärän mukaisessa luokittelussa huomioidaan keskiarvo A-kiireellisyyden tehtävistä viiden edellisen vuoden tehtävämäärän perusteella laskettuna. Lisäksi tehtävämäärän rajaa nostettiin hieman ylöspäin. Nyt alimpaan luokkaan kuuluvat maaseutumaiset kunnat, joissa on viiden edellisen vuoden tehtävämäärän perusteella ollut keskimäärin enintään 50 A-kiireellisyyden tehtävää vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että näissä kunnissa on ollut suunnilleen yksi tehtävä viikossa, jos tehtävät jaetaan tasaisesti koko vuodelle.

Riskialue	Toiminta-valmiusaikaka	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Isot kaupungit (punainen)	7,0	7	35,2 %	36,5 %
Kaupunkimainen kunta (oranssi)	9,4	50	36,5 %	40,0 %
Taajaan asuttu kunta (keltainen)	15,3	65	15,5 %	13,6 %
Maaseutumainen kunta (vihertävä)	19,7	36	4,8 %	4,7 %
Maaseutumainen kunta, jossa ka 50 tai alle A-tehtävää (vihreä)	26,5	137	8,0 %	5,1 %

- Riskialue 1: **Isot kaupungit** ovat ne kaupungit, joissa on yli 120 000 asukasta
- Riskialue 2: **Kaupunkimaisiin kuntiin** luetaan ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.
- Riskialue 3: **Taajaan asuttuja kuntia** ovat puolestaan ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000.
- Riskialue 4: **Maaseutumaisiin kuntiin** kuuluvat ne kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 sekä ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.
- Riskialue 5: **Maaseutumaiset kunnat**, joissa edellisen viiden vuoden aikana on ollut keskimäärin enintään 50 A-kiireellisyyden hälytystehtävää vuodessa.

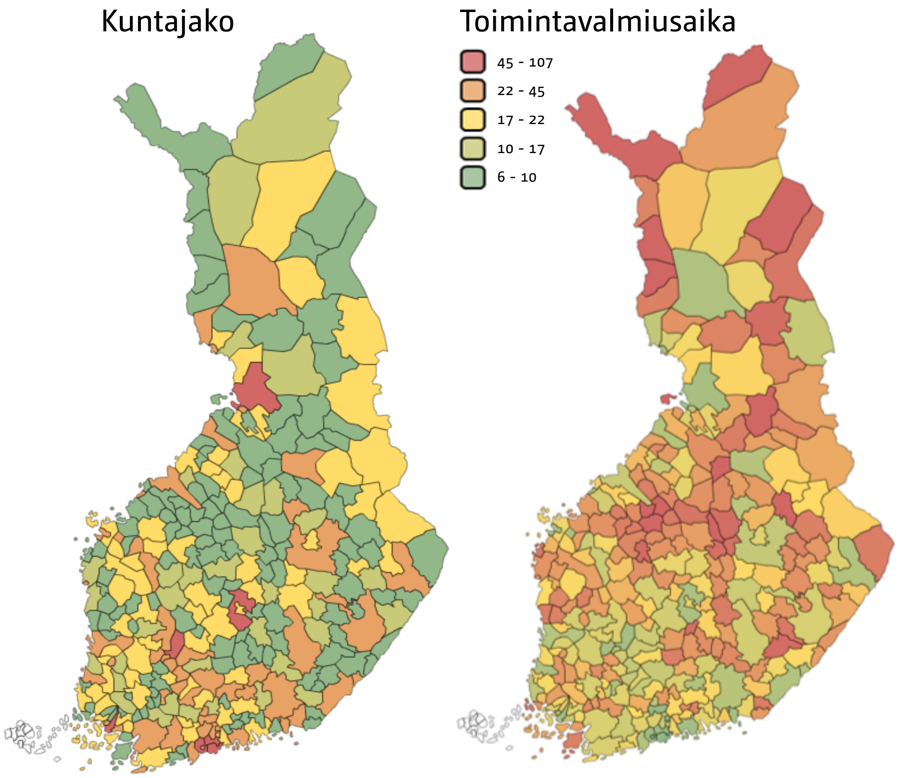

9.6. RISKIALUEET VÄESTÖN JA ASUTUKSEN MUKAISESTI

Yhtenä mallina tarkasteluun otettiin riskiruudukkoajattelu. Pelastustoimi ja ensihoito käyttävät tämän kaltaista mallia omassa toimintavalmiusajan ja tavoitettavuusajan laskennassaan sekä riskialueiden määrittelyssä.

Tässä mallissa riskialueet määriteltiin 1 km x 1 km kokoisten ruutujen pohjalta. Riskialueluokittelussa käytettiin Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) valmiita kartta-aineistoja. Työryhmässä käsitellyt mallit valmisteltiin Lapin, Oulun, Lounais-Suomen sekä Helsingin poliisilaitosten alueille.

Yhdyskuntarakenteen kuvaamista ja muutoksen seurantaa varten on kehitetty yhdyskuntarakenteen elementtejä kuvaavia aluejakoja. YKR-aluejaot on toteutettu yhdistelemällä 250 x 250 metrin ruutuja paikkatietomenetelmillä. Yhdistelyperusteina ovat muun muassa rakennustehokkuus, rakennusten käyttötarkoitus ja väestömäärä. YKR-aluejakoja ovat taajamat, kylät, pienkylät ja maaseudun harva asutus.

YKR-taajamalla tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta. Rajaus perustuu 250 m x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajaus on sekä ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen. Rajaus on hieman tiukempi kuin yleinen pohjoismainen taajamarajaus (vähintään 200 asukasta ja rakennusten välinen etäisyys alle 200 m).

Kylämäistä yhdyskuntarakennetta kuvaavan aluejaon tavoitteena on esittää taajamien ulkopuolisen haja-asutusalueen rakennus- ja asutustihentymät, jotka perustuvat vakituiseen asutukseen. Kylät on jaettu kahteen luokkaan, yli 39 asukkaan kylät sekä 20–39 asukkaan pienkylät. Harvaan maaseutuasutukseen kuuluvat ne alueet, jotka eivät kuulu taajamiin, kyliin eivätkä pienkyliin, mutta joissa on vähintään yksi asuttu rakennus (=väestöä) kilometrin säteellä. 100 % vettä sisältävät ruudut eivät kuulu aluejakoihin. Lisätietoja YKR-aluejakojen rajaamisessa käytetyistä kriteereistä ja menetelmästä löytyy metatiedon viitedokumentista. Aineisto kuuluu SYKE:n avoimiin aineistoihin (CC BY 4.0).

Tämä valmis kartta-aineisto valittiin esimerkin taustatiedoksi siitä syystä, että tässä aineistossa alueet oli valmiiksi jaoteltu neljään eri luokkaan ja alueiden jaottelussa oli huomioitu väestömäärä sekä rakennus- ja asutustihentymät.

Poliisin hälytystehtäviä ja toimintavalmiusaikaa koskevat tiedot ovat vuodelta 2019. Oulun poliisilaitoksen tiedoissa on mukana vain tammi–lokakuun tehtävät. Muiden poliisilaitosten osalta oli käytettävissä koko vuoden tiedot.

Lapin poliisilaitoksen alue

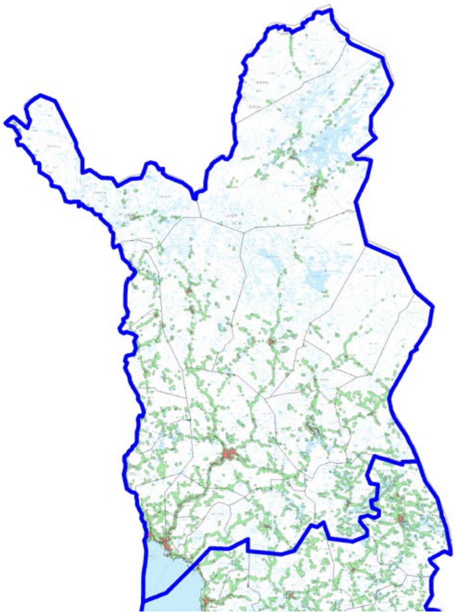

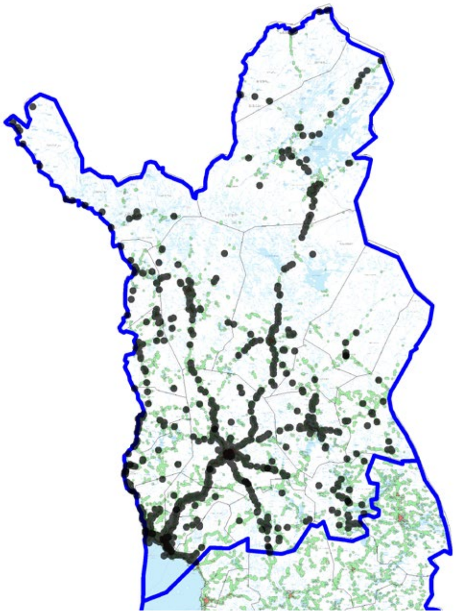

Riskialue	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
Taajama (punainen)	8,61	2781	74,6 %
Kylä (pinkki)	20,19	177	4,7 %
Pienkylä (keltainen)	19,89	48	1,3 %
Maaseutu (vihreä)	20,01	556	14,9 %

Yllä mainittujen riskialueiden ulkopuolelle jäi 165 tehtävää (4,4 %).

Oulun poliisilaitoksen alue

Riskialue	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
Taajama	9,4	5826	82,4 %
Kylä	16,0	221	3,1 %
Pienkylä	17,3	58	0,8 %
Maaseutu	17,0	797	11,3 %

Yllä mainittujen riskialueiden ulkopuolelle jäi 169 tehtävää (2,4 %).

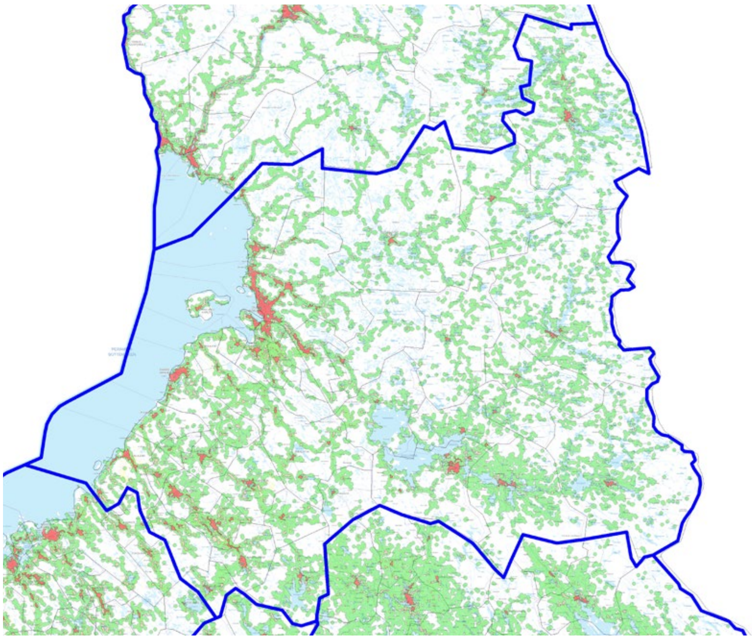

KARTTA 5. Riskialueet väestön ja asutuksen mukaisesti -jaottelua kuvaava kartta. Vihreä väri kuvaa maaseutua ja punainen taajamaa.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen alue

Riskialue	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
Taajama (punainen)	8,87	10810	82,2 %
Kylä (pinkki)	15,33	477	3,6 %
Pienkylä (keltainen)	20,19	102	0,78 %
Maaseutu (vihreä)	14,48	1665	12,7 %

Yllä mainittujen riskialueiden ulkopuolelle jäi 99 tehtävää (0,75 %).

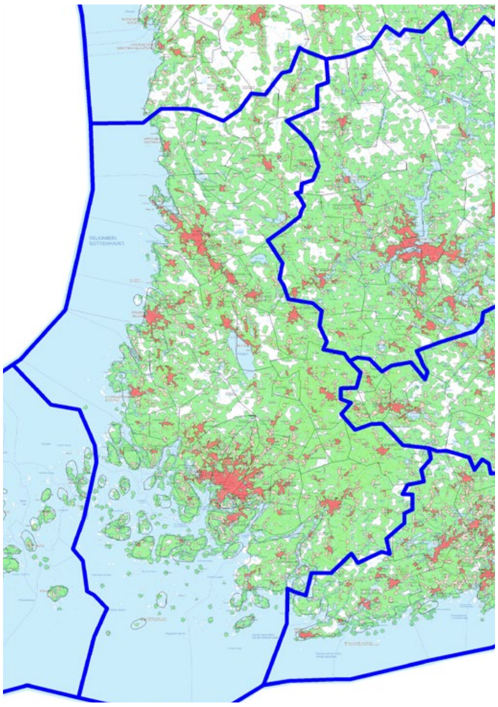

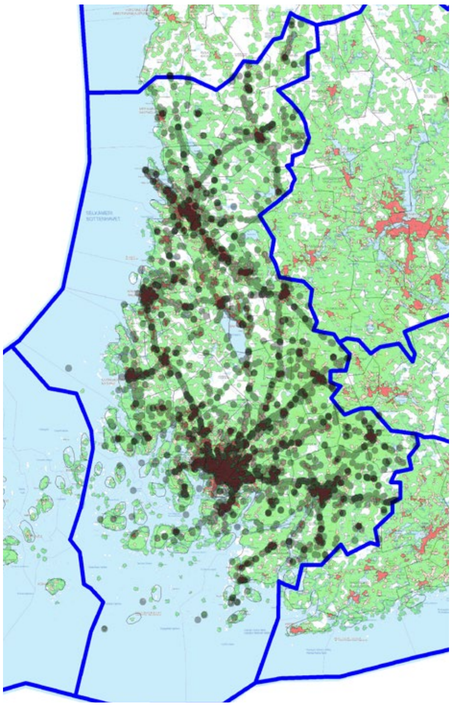

Helsingin poliisilaitoksen alue

Riskialue	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
Taajama (punainen)	4,96	14104	98,4 %
Kylä (pinkki)	-	-	
Pienkylä (keltainen)	-	-	
Maaseutu (vihreä)	6,67	161	1,12 %

Yllä mainittujen riskialueiden ulkopuolelle jäi 63 tehtävää (0,44 %).

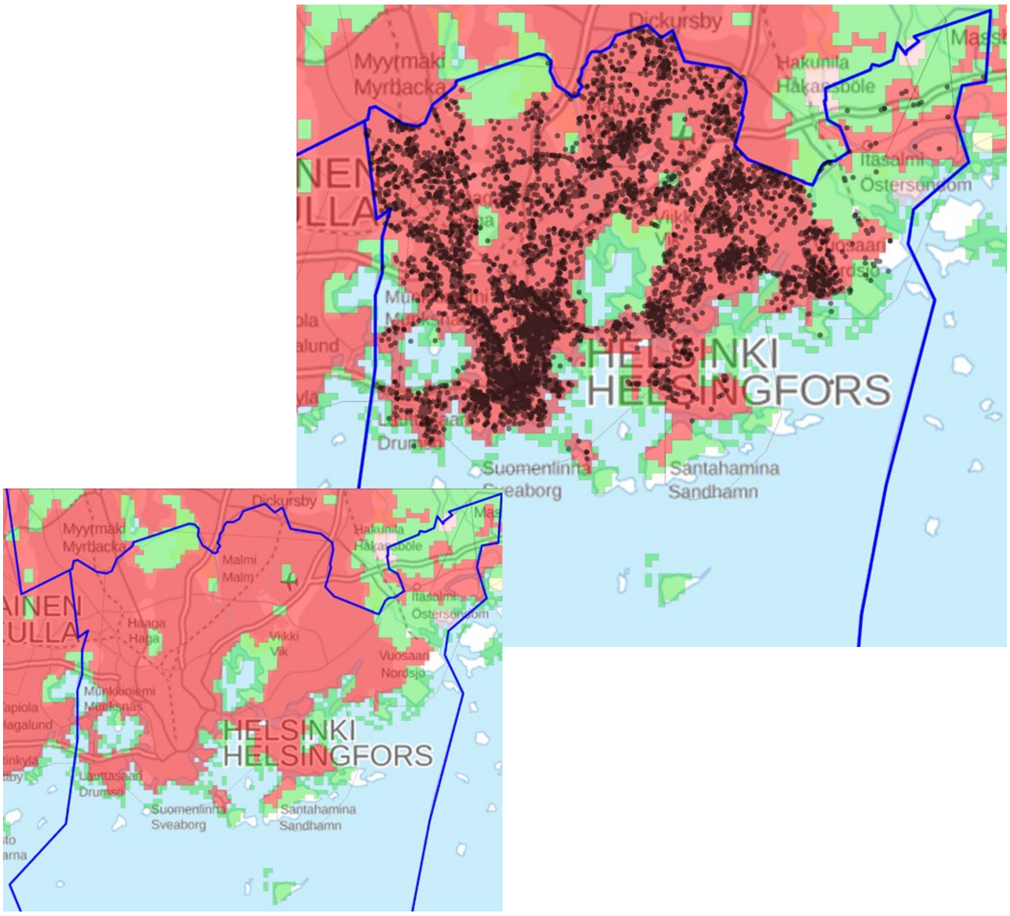

Palaa sisällysluetteloon

Yhdistettynä kaikki esimerkkilaitosten tiedot

Yhteenvetona näistä malleista voidaan todeta, että suurin osa tehtävistä osui tällä luokittelulla taajamiin eikä erilaisten kuntien välillä saatu tällä luokittelulla riittäviä erittelyjä.

Riskialue	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
Taajama	7,3	33521	87,6 %
Kylä	16,5	875	2,3 %
Pienkylä	19,3	208	0,5 %
Maaseutu	15,9	3179	8,3 %

Yllä mainittujen riskialueiden ulkopuolelle jäi 496 tehtävää (1,3 %).

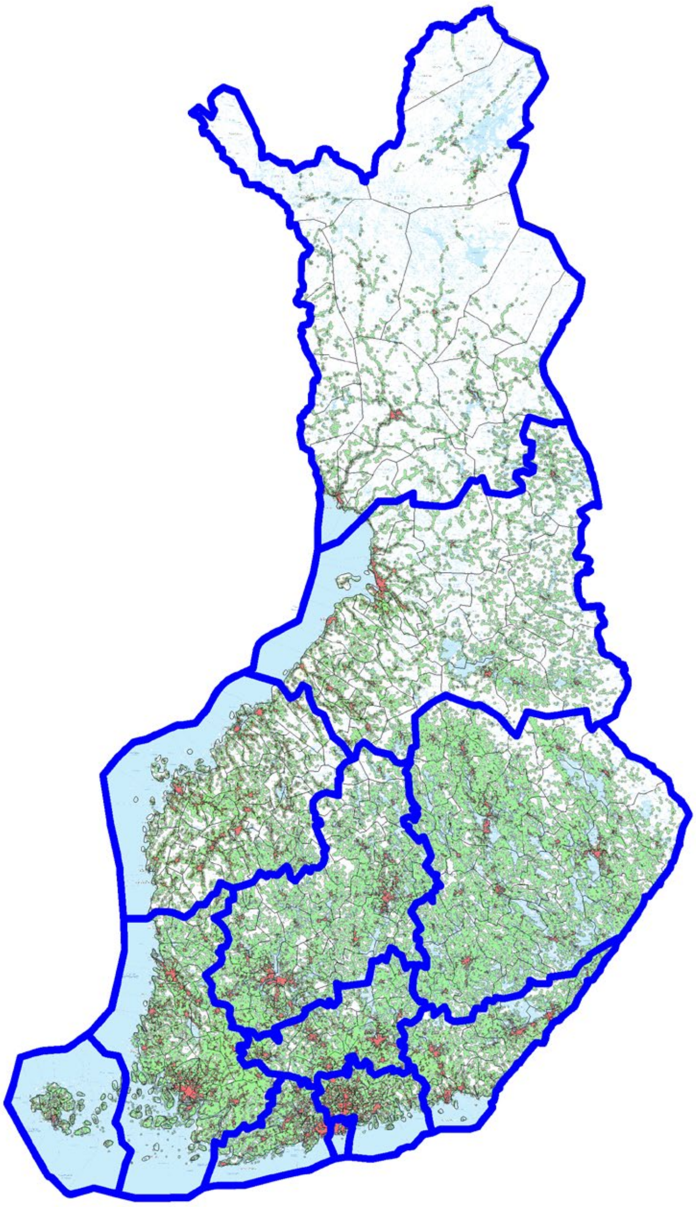

9.7. ETÄISYYDET POLIISIN TOIMIPISTEISTÄ

Yhtenä vaihtoehtoisena tapana tarkasteltiin myös mallia, jossa riskialueet piirrettäisiin kehämäisesti etäisyytenä poliisin toimipisteistä. Koska etäisyydellä poliisin ja hälytystehtävän välillä on merkittävä vaikutus toimintavalmiusaikaan, haluttiin myös tätä tapaa tarkastella lähemmin. Esimerkkimalli tehtiin Oulun poliisilaitoksen alueesta. Hälytystehtäviin ja toimintavalmiusaikaan liittyvät tiedot ovat vuodelta 2019 ajalta tammi–lokakuu.

TAULUKKO 6. Toimintavalmiusaikojen tarkastelu etäisyydet poliisin toimipisteistä -jaottelulla

Riskialue Etäisyys	Toiminta-valmiusaika, ka	Tehtävämäärä	% kaikista A-tehtävistä
alle 5 km	8,3 / 7,7	3769 / 4086	58,5 % / 57,5 %
5-10 km	9,8 / 9,1	990 / 1069	15,4 % / 15,0 %
10-15 km	13,5 / 12,3	429 / 471	6,7 % / 6,6 %
15-20 km	17,3 / 15,7	297 / 328	4,6 % / 4,6 %
20-30 km	21,7 / 18,6	606 / 707	9,4 % / 9,9 %
30-40 km	26,6 /21,7	266 / 326	4,1 % / 4,6 %
Yli 40 km (pisin etäisyys 65,2 km)	39,7 / 29,7	89 / 119	1,4 % / 1,7 %

Ensimmäisen luvun laskennasta on jätetty pois nolla-ajat.

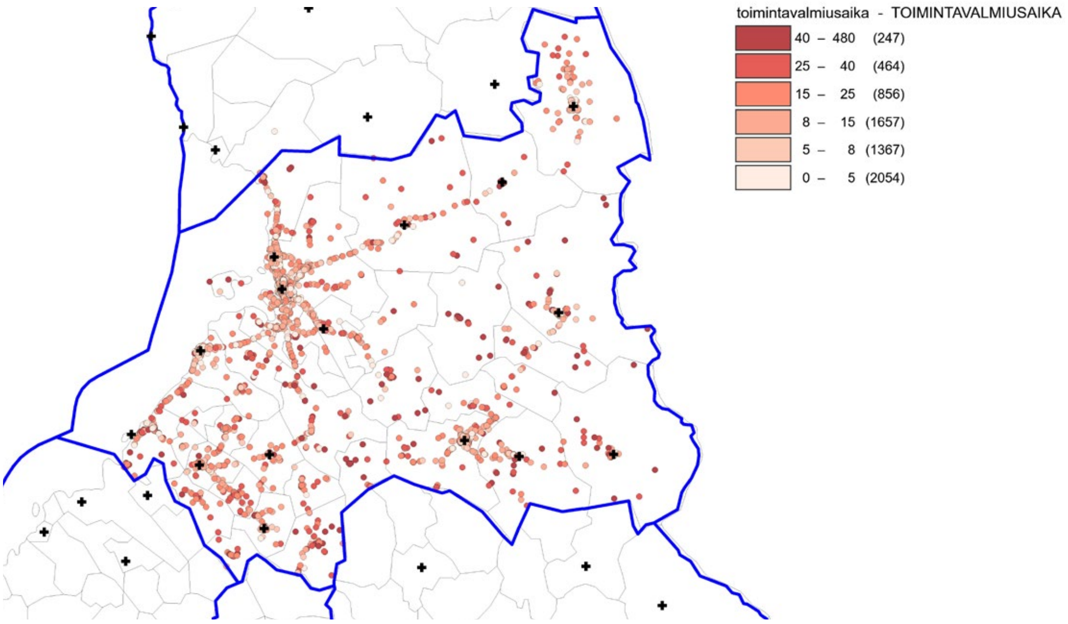

KARTTA 6. Etäisyydet poliisin toimipisteistä -jaottelua kuvaava kartta. A-kiireellisyyden tehtävät on merkitty pistein. Pisteen punaisuusaste kuvaa toimintavalmiusaikaa siten, että tummempi väri merkitsee pidempää toimintavalmiusaikaa. Poliisin toimipisteet on kuvattu mustalla tähdellä.

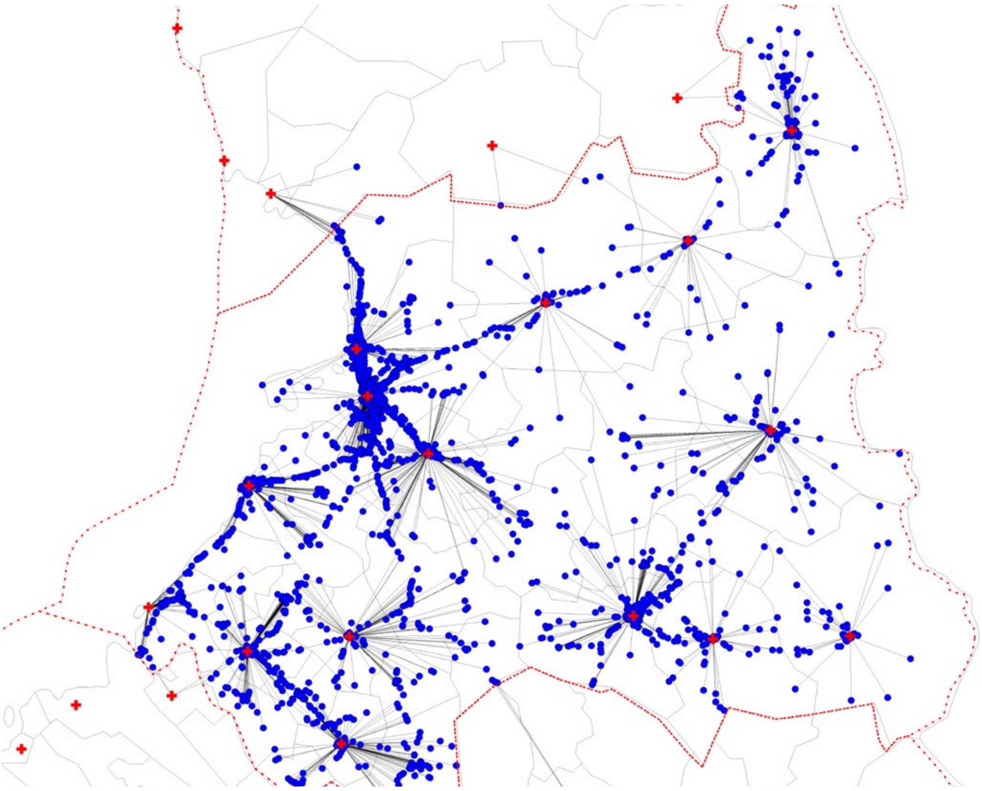

KARTTA 7. Etäisyydet lähimmästä poliisin toimipisteestä.

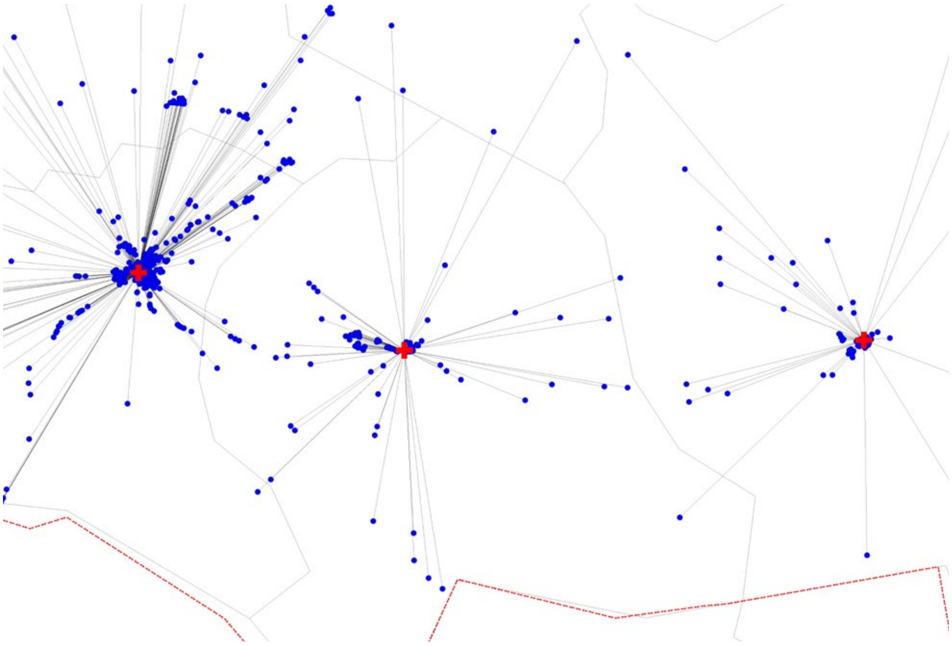

KARTTA 8. Etäisyydet lähimmästä poliisin toimipisteestä lähennettynä.

Malli hylättiin, koska lähtökohtana poliisin resurssien sijoittelulle ja käytölle tulee olla tietojohtoinen poliisitoiminta eikä poliisin toimipisteiden sijainti.

Palaa sisällysluetteloon

10. TYÖRYHMÄN ESITYS

Työryhmä on yksimielisesti päätynyt esittämään uudeksi toimintavalmiusajan tarkastelumalliksi alaluvussa 9.5 kuvatun viisiportaiseen riskiluokitteluun perustuvan mallin. Mallissa tarkastellaan ainoastaan A-kiireellisyysluokan tehtäviä ja enimmäistoimintavalmiusajat määritellään riskialueittain.

Riskialueet ovat:

- Riskialue 1: **Isot kaupungit** ovat ne kaupungit, joissa on yli 120 000 asukasta
- Riskialue 2: **Kaupunkimaisiin kuntiin** luetaan ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.
- Riskialue 3: **Taajaan asuttuja kuntia** ovat puolestaan ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000.
- Riskialue 4: **Maaseutumaisiin kuntiin** kuuluvat ne kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 sekä ne kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000.
- Riskialue 5: **Maaseutumaiset kunnat**, joissa edellisen viiden vuoden aikana on ollut keskimäärin enintään 50 A-kiireellisyyden hälytystehtävää vuodessa.

Kyseisessä mallissa toteutuu parhaiten sisäministeriön kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksen tavoitteet. Toimenpidesitoumuksen mukaan koko väestön yhdenvertainen asema hälytyspalveluissa tarkoittaa sitä, että se, miten paljon ihmiset kokevat rikoksia ja häiriöitä ja toisaalta se, miten nopeasti apua on saatavilla näiden sattuessa, ovat hyväksyttävässä tasapainossa ympäri maan. Tyypillisesti harvaan asutuilla alueilla tapahtuu vähemmän poliisitoimenpiteitä edellyttäviä rikoksia ja häiriöitä, mutta avun saanti kestää kauemmin. Tiheään asutuilla alueilla tilanne on päinvastainen. Valitulla mallilla ja siihen perustuvilla enimmäistoimintavalmiusajoilla varmistetaan, että eri alueilla asuvat ihmiset saavat hälytyspalveluita yhdenvertaisesti suhteessa niiden tarpeeseen ja samankaltaisia alueita kohdellaan samalla tavalla.

Vuoden 2019 toteumat riskialueittain:

Riskialue	Toimintavalmiusaika, ka	Kuntien määrä	% asukkaista täällä	% kaikista A-tehtävistä
Isot kaupungit (punainen)	7,0	7	35,2 %	36,5 %
Kaupunkimainen kunta (oranssi)	9,4	50	36,5 %	40,0 %
Taajaan asuttu kunta (keltainen)	15,3	65	15,5 %	13,6 %
Maaseutumainen kunta (vihertävä)	19,7	36	4,8 %	4,7 %
Maaseutumainen kunta, jossa ka 50 tai alle A-tehtävää (vihreä)	26,5	137	8,0 %	5,1 %

Edellä olevassa taulukossa kuvattu vuoden 2019 toimintavalmiusajan toteuma on laskettu keskiarvona. Määrällisesti suurimmassa osassa tehtäviä toimintavalmiusaika on lyhyt ja tämä vaikuttaa merkittävästi keskiarvoon. Enimmäistoimintavalmiusajan määrittelyssä sen sijaan käytetään jatkossa laskentatapana 80-persentiiliä eli 80 %:ssa A-kiireellisyysluokan hälytystehtävistä poliisi on kohteessa riskialuekohtaisen enimmäisajan puitteissa.

Jos A-kiireellisyyden tehtävät laitetaan toimintavalmiusajan mukaan järjestykseen lyhimmästä ajasta pisimpään, on asetettu enimmäistoimintavalmiusaika siinä kohdassa, jossa 80 prosenttia tehtävistä tulee täyteen. Laskentatavan eroista johtuen arvot (keskiarvo ja persentiili) ovat erisuuruisia.

Persentiili 80:

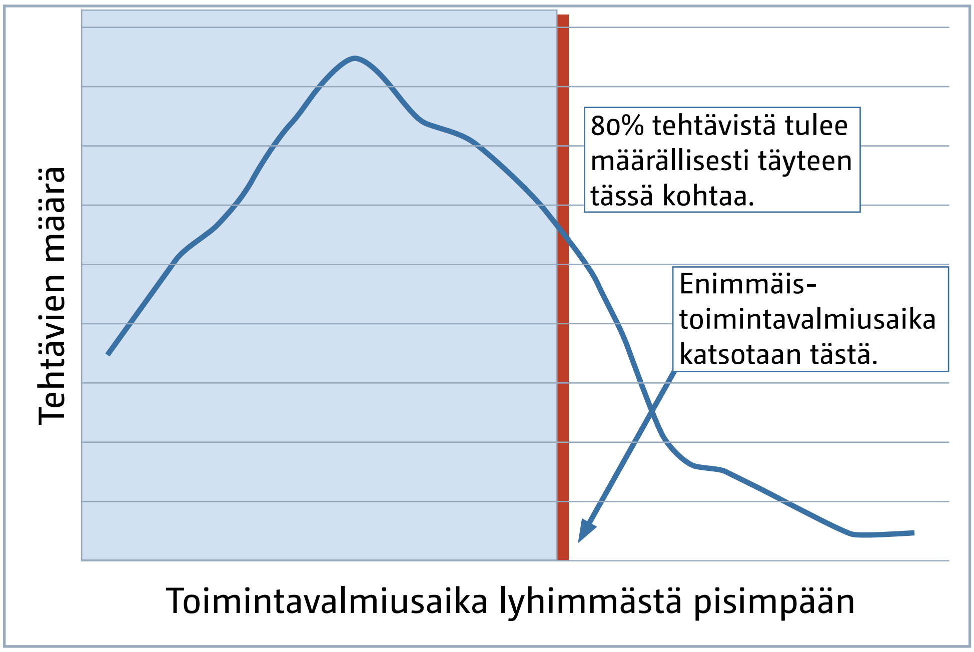

Poliisille määriteltävät enimmäistoimintavalmiusajat

Riskialueet	ENIMMÄISTOIMINTAVALMIUSAJAT 80 % A-kiireellisyyden tehtävistä	TOTEUMA 2019 80 % A-kiireellisyyden tehtävistä – toimintavalmiusaika
Isot kaupungit (yli 120 000 asukasta)	11 minuuttia	7,13–11,14 minuuttia
Kaupunkimainen kunta	18 minuuttia	6,69–37,37 minuuttia
Taajaan asuttu kunta	30 minuuttia	13,32–47,95 minuuttia
Maaseutumainen kunta	35 minuuttia	18,32–41,60 minuuttia
Maaseutumainen kunta, jossa ka 50 tai alle A-tehtävää vuodessa	55 minuuttia	14,23–144,26 minuuttia

Enimmäistoimintavalmiusajat väreinä kartalla

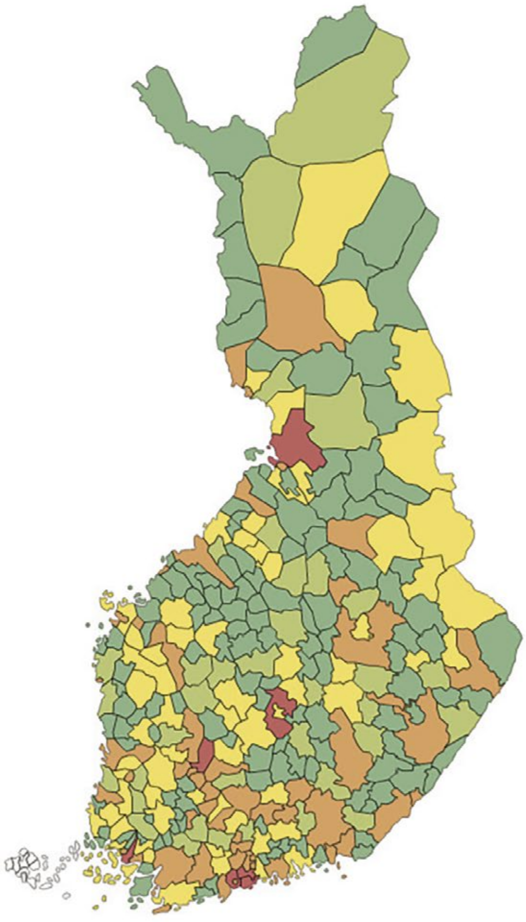

Enimmäistoimintavalmiusaikojen lisäksi poliisilaitoksille tullaan Poliisihallituksen ja poliisilaitosten välisissä vuosittaisissa tulosneuvotteluissa määrittelemään tarkempia poliisilaitoskohtaisia sekä mahdollisesti kaupunki- tai kuntakohtaisia toimintavalmiusaikatavoitteita. Nämä

yksilöidymmät toimintavalmiusaikatavoitteet ovat riskialuekohtaisia enimmäistoimintavalmiusaikoja parempia.

Riskialueiden sisällä kaupunkien ja kuntien välillä on isoja vaihteluja toteutuneessa toimintavalmiusajassa johtuen alueiden erilaisuudesta ja erilaisista toimintaympäristöistä. Esimerkiksi riskialueeseen 5 kuuluu kaikkiaan 137 kaupunkia tai kuntaa, joissa 18:ssa ei vuonna 2019 päästy määriteltyyn 55 minuutin enimmäistoimintavalmiusaikaan. Määritellyt enimmäistoimintavalmiusajat on kuitenkin mahdollista saavuttaa useimmissa kaupungeissa ja kunnissa jo nykyisillä resursseilla toimintaa tehostamalla ja toteuttamalla seuraavassa luvussa mainittuja toimenpidesuosituksia.

Harva-alueiden enimmäistoimintavalmiusaikojen parantaminen edellä määritellyistä tavoitteista edellyttää toimenpidesuositusten kohdassa 6 esitettyä harva-alueille kohdennettavaa lisäresursointia.

Asetetut tavoitteet pyritään saavuttamaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Palaa sisällysluetteloon

11. TOIMENPIDESUOSITUKSET

1. Toimintavalmiusaika lasketaan jatkossa vain kiireellisille hälytystehtäville (A-kiireellisyysluokka), koska näissä tilanteissa korostuu tarve nopeasti aloitettaville poliisin toimenpiteille.

2. B-kiireellisyysluokan tehtävien osalta puhutaan jatkossa poliisin palvelukykyajasta. Palvelukykyaika mitataan toimintavalmiusajasta erillisenä.

3. Työryhmä yksimielisesti esittää uudeksi toimintavalmiusajan tarkastelumalliksi viisiportaiseen riskiluokitteluun perustuvaa mallia. Mallissa tarkastellaan ainoastaan A-kiireellisyysluokan tehtäviä ja enimmäistoimintavalmiusajat määritellään riskialueittain.

4. Toimintavalmiusajan laskenta leikkaantuu 120 minuutissa. Tämä tarkoittaa sitä, että tehtävän toimintavalmiusaika voi olla enintään 120 minuuttia ja yli menevä aika jää pois laskennasta. Tällä tavoin laskennassa saadaan huomioitua virheelliset kirjaukset tai tilanteet, joissa aikaleima puuttuu.

5. Raportin alaluvussa 8.2 esitelty tietojohtoisen poliisitoiminnan ohjaustyökalu otetaan käyttöön.

6. Harva-alueiden toimintavalmiusaikojen parantamiseksi esitetään kohdennettua lisäresursointia raportin alaluvun 6.1 mukaisesti (”HARVA-partiot” tiettyihin poliisilaitoksiin). Lisäresursointi edellyttää poliisin toimintamenomomentille tehtävää lisäystä.

7. Erillisen viranomaisten yhteisen kuljetustoiminnon perustaminen hoitamaan vankien ja muiden kiinniotettujen kuljetuksia sekä käräjävartiointia.

8. Selvitetään mahdollisuudet yhteistyöhön ambulanssihelikopterioperaattoreiden kanssa tietyissä kiireellisiin hälytystehtäviin liittyvissä poliisipartion kuljetuksissa harva-alueilla.

Palaa sisällysluetteloon

Allekirjoitukset

Helsingissä, 15. päivänä toukokuuta 2020

Mika Heinilä
Poliisiylitarkastaja, puheenjohtaja

Jari Pajunen
Poliisitarkastaja

Marko Savolainen
Poliisitarkastaja

Vesa Pihajoki
Poliisitarkastaja

Konsta Arvelin
Poliisitarkastaja

Kirsi Pettersson
Ylitarkastaja

Arto Karnaranta
Apulaispoliisipäällikkö

Pasi Aho
Ylikomisario

Hans Vuoti
Ylikomisario

Katariina Kasi
Tarkastaja, sihteeri

Julkaisusarja: Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020
ISSN-L 1798-7121
ISSN (painettu) 1798-7121
ISSN (verkkojulkaisu) 2242-5640
ISBN (painettu) 978-952-7267-14-1
Poliisihallituksen julkaisut verkossa: www.poliisi.fi/julkaisut
Paino: Grano Oy
Helsinki 2020